

Bijlage 5: Archeologisch onderzoek

- *Valkenswaard (NB) – Kloosterpark, Archeologisch vooronderzoek, Bilan, 24 mei 2006*
- *Valkenswaard (NB) – Kloosterpark, Proefsleuvenonderzoek, Bilan, 11 mei 2007*

BILAN

RAPPORT 2006/72

Valkenswaard (NB), Kloosterpark

Archeologisch vooronderzoek

in opdracht van Croonen Adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.)

Rapport-ID

Titel	Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek.	
ISSN	1572-3194-2006/72	
Rapportnummer	2006/72	
Aantal pagina's	44	
Opdrachtgever	Croonen adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.)	
Contactpersoon opdrachtgever	dhr. L. Bruinsma	
Onderzoekskader	Nieuwbouw	
Projectleider BILAN	E. de Boer	
Auteur(s)	E. de Boer	
Kaarten en afbeeldingen	W. van der Voort	
Datum definitief	24 mei 2006	
Digitale versie	-	
Verzending definitief aan	Croonen adviseurs b.v. ROB Provinciaal archeoloog KB-depot Universiteit van Tilburg	
Akkoord BILAN	C. Witteveen Directeur	C. Verbeek Senior-archeoloog

BILAN

B: Fontys Hogescholen, Mollergebouw
Prof. Goossenslaan 1-01, ruimte A 1.16, Tilburg
P: Postbus 90903, 5000 GD TILBURG
T: 0877 876322
F: 013 5360051
E: bilan@fontys.nl
W: www.bilan.nl

© BILAN 2006

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	7
1 Inleiding.....	9
1.1 Administratieve gegevens project	9
1.2 Ligging van het plangebied	10
1.3 Huidig en toekomstig gebruik	11
2 Bureauonderzoek.....	12
2.1 Onderzoeksmethode	12
2.2 Geologie en landschap	12
2.3 Historische situatie.....	15
2.4 Bekende archeologische waarden	18
3 Verwachtingsmodel en vraagstelling.....	19
4 Inventariserend veldonderzoek.....	20
4.1 Onderzoeksmethode	20
4.2 Resultaten van het veldonderzoek	21
4.3 Archeologische indicatoren.....	22
5 Toetsing en beantwoording.....	22
6 Advies	23
7 Literatuur.....	25
Bijlage 1: Lijst van afkortingen en codes conform NEN 5104.....	27
Bijlage 2: Boorstaten	29
Bijlage 3: Overzicht archeologische perioden	33
Bijlage 4: Overzicht geologische perioden.....	34
Bijlage 5: Plan van Aanpak.....	35

Figuren

Fig. 1: Ligging van het plangebied in de regio.	10
Fig. 2: Huidig grondgebruik in plangebied en omgeving.	11
Fig. 3: Het plangebied op de bodemkaart.	13
Fig. 4: Vorming van een esdek in archeologisch perspectief.....	15
Fig. 5: Het plangebied op het minuutplan van circa 1830.....	16
Fig. 6: Het plangebied op de IKAW met ARCHIS-waarnemingen en AMK-terreinen.	18
Fig. 7: Ligging van het plangebied met boorpunten en NAP-hoogten.	21

Samenvatting

Op 13 januari 2006 verleende Croonen Adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.) aan BILAN opdracht voor een archeologisch vooronderzoek in het plangebied 'Kloosterpark' in Valkenswaard (provincie Noord-Brabant). De aanleiding voor dit onderzoek was de voorgenomen nieuwbouw op de locatie. Hierbij zullen bodemversturende activiteiten plaatsvinden waardoor een archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Doel van het onderzoek was het vaststellen van de archeologische verwachting van het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek aangevuld met een karterend booronderzoek. Voorafgaand aan de veldfase waren de eisen waaraan het booronderzoek moest voldoen (vraagstelling, methode en werkwijze), vastgelegd in een Plan van Aanpak. Het veldonderzoek werd op 26 januari 2006 uitgevoerd.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied een hoge archeologische verwachting heeft, die te relateren is aan de ligging in hoge zwarte enkeerdgronden. Deze gronden worden gekenmerkt door een humeus dek (esdek) van 50 cm of meer, die het oorspronkelijke bodemprofiel, en dus mogelijk onderliggende archeologie, tegen diepe grondverstoringen heeft beschermd. In de omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische vondsten gedaan, die met name dateren uit het Neolithicum, ijzertijd, Romeinse tijd, late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Het plangebied lag in het begin van de negentiende eeuw in het zuidoostelijke deel van het dorp Valkenswaard. In deze periode was het noordelijke deel al bebouwd, terwijl het zuidelijke deel nog een agrarische functie had. In de loop van de negentiende en twintigste eeuw is in het centrale en oostelijke deel van het plangebied bebouwing aanwezig geweest. Alleen het zuidwestelijke deel is voor zover bekend nooit bebouwd geweest. Als gevolg hiervan zal afhankelijk van de funderingsdiepte de bodem in het plangebied gedeeltelijk verstoord zijn geraakt. Aangezien in het plangebied een esdek aanwezig is, is de verwachting dat de bodem en daarmee de mogelijk aanwezige archeologische waarden, in een groot deel van het plangebied onverstoord zullen zijn.

Uit het veldwerk blijkt dat de bodem in het plangebied kan worden geclassificeerd als een hoge zwarte enkeerdgrond. Het oorspronkelijke bodemprofiel is door ploegen in het esdek opgenomen. Door latere verstoringen is ook de overgang van het esdek naar de C-horizont gedeeltelijk verstoord. Hierdoor kunnen alleen nog diepere archeologische sporen nog aanwezig zijn. In het noordelijke deel van het plangebied werd in de tuin van een huis aan de Luikerweg nog een vrijwel volledig onverstoord podzolprofiel aangetroffen, waarin dus mogelijk nog een onverstoord archeologisch sporenniveau aanwezig is. In het oostelijke deel langs de Maastrichterweg is het bodemprofiel door bouw- en sloopwerkzaamheden in de negentiende en twintigste eeuw geheel verdwenen. Er werden geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Ondanks deze vaststellingen behoudt het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze is gerelateerd aan enerzijds de aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden en anderzijds de ligging nabij de hoeve 'Hatenhof'. Op basis van het booronderzoek enerzijds en de verstoringen door de historische bebouwing anderzijds is het onvoldoende duidelijk in welke mate deze de mogelijk onderliggende archeologische sporen hebben verstoord. Om duidelijkheid hierover te krijgen wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd. Dit vervolgonderzoek dient uitgevoerd te worden op basis van een door het bevoegd gezag geaccordeerd Programma van Eisen.

1 Inleiding

Op 13 januari 2006 verleende Croonen Adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.) aan BILAN opdracht voor een archeologisch vooronderzoek in het plangebied 'Kloosterpark' in Valkenswaard (provincie Noord-Brabant).

De aanleiding voor dit onderzoek was de voorgenomen nieuwbouw op de locatie. Hierbij zullen bodemversturende activiteiten plaatsvinden waardoor een archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Doel van het onderzoek was het vaststellen van de archeologische verwachting van het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek aangevuld met een karterend booronderzoek. Voorafgaand aan de veldfase waren de eisen waaraan het booronderzoek moest voldoen (vraagstelling, methode en werkwijze), vastgelegd in een Plan van Aanpak. Het veldonderzoek werd op 26 januari 2006 uitgevoerd.

De projectleiding was in handen van E. de Boer. Het bevoegd gezag werd gevormd door de provincie Noord-Brabant.

1.1 Administratieve gegevens project

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Kloosterpark
Straat	Luikerweg
Centrumcoördinaten	159.876/ 373.268
Oppervlakte plangebied	1 ha
Kaartblad	57B
Opdrachtgever	Croonen adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.)
Uitvoerder	BILAN
CIS meldingnummer	15596
KLIC meldingnummer	06G006548
BILAN projectcode	B1142
Bevoegd gezag	provincie Noord-Brabant

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van Valkenswaard in de gelijknamige gemeente (provincie Noord-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 1 hectare. Het gebied wordt in het westen begrensd door de Molenstraat, in het noorden door de Luikerweg en in het oosten door zowel het perceel van de Sint Nicolaaskerk als de Maastrichterweg.

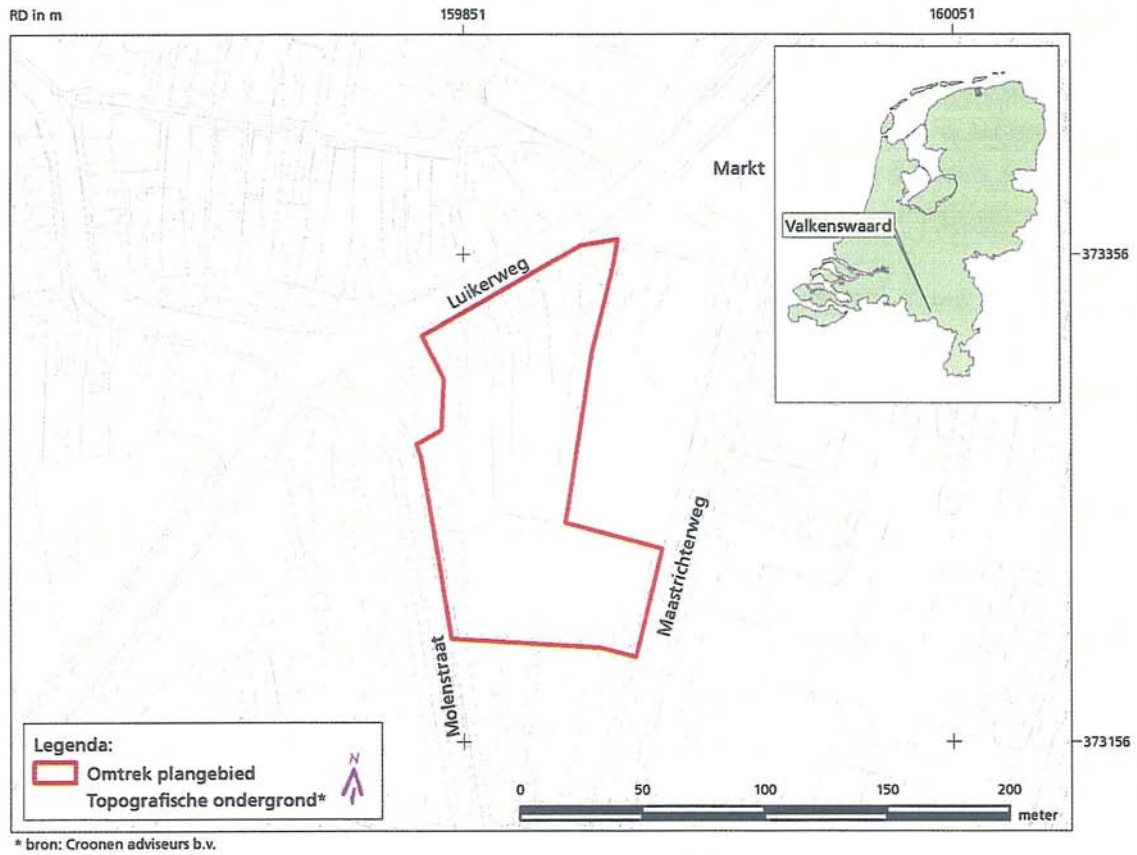

Fig. 1: Ligging van het plangebied in de regio.

1.3 Huidig en toekomstig gebruik

Momenteel is het noordwestelijke deel van het plangebied bebouwd. Het centrale deel is in gebruik als tuin behorende bij deze gebouwen, terwijl in het zuidelijke deel een parkeerplaats aanwezig is. In het uiterste zuidoostelijke deel bevindt zich een speeltuin. In de toekomst worden de bestaande gebouwen gesloopt en zal nieuwbouw (winkels, appartementen, woningen) plaatsvinden, waarbij tevens nieuwe infrastructuur zal worden aangelegd.

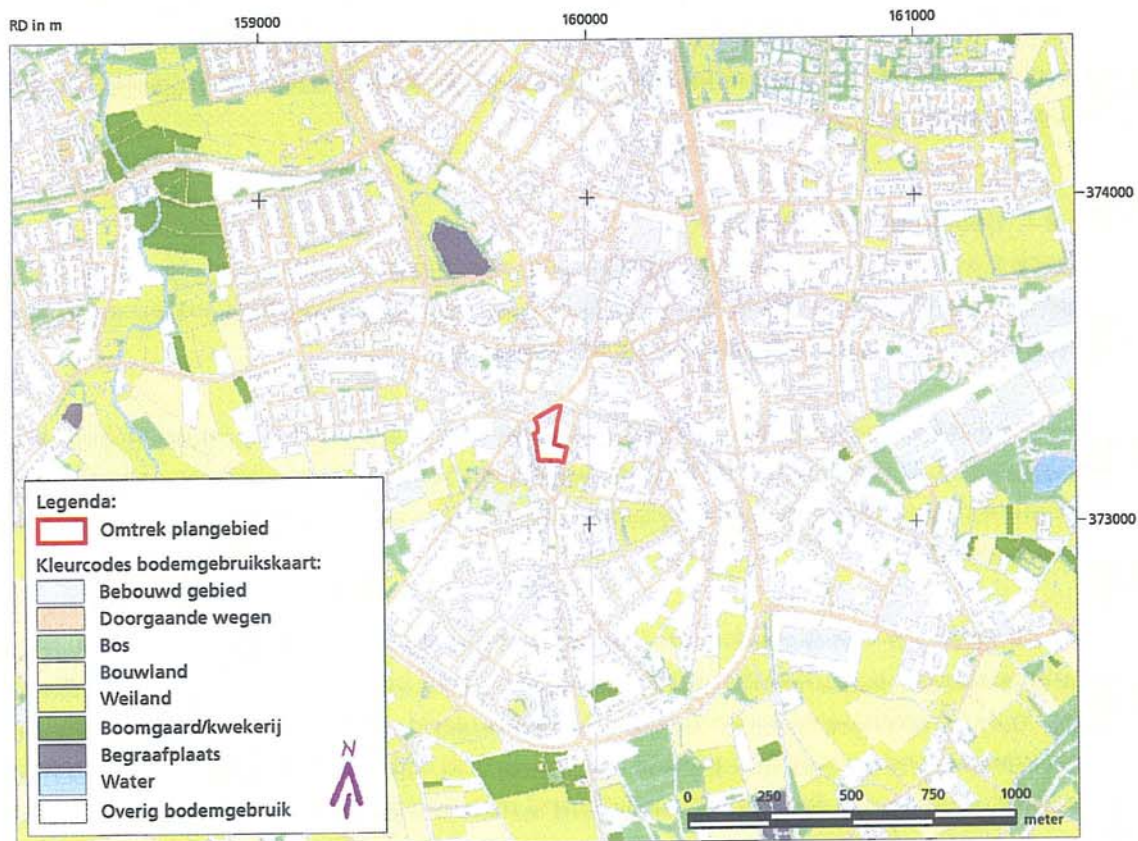

Fig. 2: Huidig grondgebruik in plangebied en omgeving.
(Bron: Archis II)

2 Bureauonderzoek

2.1 Onderzoeksmethode

Tijdens het bureauonderzoek werd aan de hand van bestaande bronnen informatie verzameld en geanalyseerd omtrent bekende archeologische, (cultuur-)historische en landschappelijke waarden. Als bronnen werden gebruikt: het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS II), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (CHW), topografische, historische, geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten, relevante literatuur en bronnen en internetsites. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een verwachtingsmodel opgesteld, de veldwerkmethode bepaald en werden daarvoor onderzoeksvragen geformuleerd.

2.2 Geologie en landschap

Het plangebied ligt in het centrale dekzandlandschap in het zuidelijke deel van de Roerdalslenk. De Roerdalslenk, ook wel Centrale Slenk genoemd, is een tektonisch dalingsgebied dat door breuken, de Feldbiss / Breuk van Vessem en de Peelrandbreuk, wordt begrensd.

In het vroeg- en middenpleistoceen raakte de slenk gevuld met grove zanden en grind (Formatie van Sterksel) aangevoerd door de Rijn en Maas. Door de tektonische opheffing en kanteling van de Peelhorst werden de grote rivieren gedwongen hun loop naar het oosten te verplaatsen en kwam een einde aan de fluviatiele sedimentatie.

Gedurende de ijstijden van het midden- en laatpleistoceen (Elsterien, Saalien en Weichselien) werd de Roerdalslenk geleidelijk opgevuld met afzettingen van meer lokale oorsprong (Formaties van Eindhoven en van Twente). Deze afzettingen kunnen worden onderverdeeld in Brabants leem, fluvioperiglaciale afzettingen (smeltwaterafzettingen) en eolische afzettingen (löss en dekzand). Brabants leem is in perioden met permafrost¹ ontstaan uit door de wind aangevoerd materiaal waaruit door dooiwaterstroompjes de fijne deeltjes werden uitgewassen, die vervolgens werden afgezet in ondiepe vochtige depressies (dooimeren).

Fluvioperiglaciale afzettingen oftewel verspoelde dekzanden ontstonden wanneer aan het begin en eind van de glacialen, en dan voornamelijk in de zomermaanden, veel smeltwater vrijkwam. Dit water werd afgevoerd door een systeem van verwilderde geulen en beken, waarbij materiaal van de hogere delen naar de lager gelegen Centrale Slenk werd verplaatst. De afzettingen die hierbij tot stand kwamen, bestaan uit min of meer gelaagde zanden, met eventueel leemlagen en/of planten- en houtresten.

Door het ontbreken van vegetatie werd in de droge en zeer koude glacialen door de wind sediment verplaatst en elders weer afgezet. In het Pleniglaciaal (middenweichselien) werd zo het Oude Dekzand afgezet. In het laatglaciaal (laatweichselien) werd het Jonge Dekzand afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk ZW-NO georiënteerde ruggen. Al deze afzettingen behoren tot de Nuenengroep en hebben in de Roerdalslenk een dikte van 15 tot (soms) 45 meter.

¹ Bodem die tot op grote diepte permanent bevroren is.

Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen werd het klimaat een stuk milder. Het systeem van ondiepe, verwilderde geulen en beken veranderde hierdoor in meanderende beken, die zich aanvankelijk in het landschap insneden. In de beekdalen werd zand en klei afgezet en vond lokaal veenvorming plaats (Formatie van Singraven). Door de toenemende vegetatie kwam een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raakten de dekzandruggen gefixeerd. Door het toedoen van de mens, door kappen, branden en ontginnen, konden plaatselijk opnieuw verstuivingen optreden (Formatie van Kootwijk). Ook de bodemvorming, die door het mildere klimaat op grote schaal plaatsvond, is grotendeels antropogeen beïnvloed².

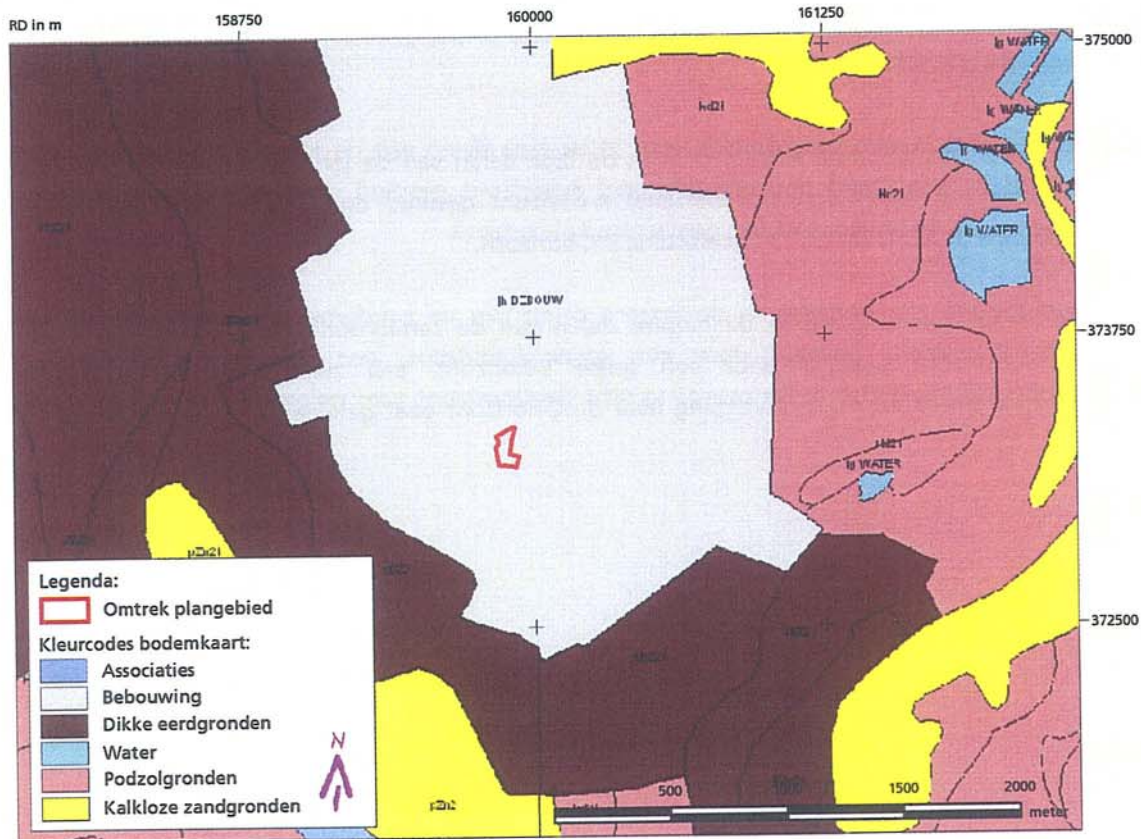

Fig. 3: Het plangebied op de bodemkaart.
(Bron: Archis II)

Op de bodemkaart³ is de bebouwde kom van Valkenswaard en dus het plangebied niet gekarteerd. Ten westen en zuiden van Valkenswaard komen *hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand* (zEZ21) voor met grondwatertrap VI en VII. Ten noorden en oosten bevinden zich voornamelijk *haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand* (Hd21-VII) en *veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand* (Hn21-VVI).

Vanwege de ligging van het plangebied in de bebouwde kom is de bodemopbouw die voor de twintigste eeuw in het plangebied aanwezig was hoogstwaarschijnlijk door bebouwing en andere gerelateerde menselijke activiteiten (gedeeltelijk) verstoord. Op basis van extrapolatie van de beschikbare bodemgegevens behoort de bodem in het gebied oorspronkelijk tot de hoge zwarte enkeerdgronden.

² Buitenhuis 1991.

³ Bodemkaart van Nederland 1:50.000.

Hoge zwarte enkeerdgronden worden gekenmerkt door een humeuze bovengrond, het esdek, van 50 cm of dikker. Dit esdek is vanaf de vijftiende eeuw⁴ ontstaan door het opbrengen van materiaal uit de potstal, zoals heiplaggen, bosstrooisel, stalmest en zand. Het esdek is vaak opgebouwd uit meerdere lagen. De bouwvoor is meestal 20 á 30 cm dik en bestaat uit donker grijsbruin tot zwart zand. Daaronder bevindt zich een laag die over het algemeen lichter is en minder organische stof bevat. Soms wordt hieronder het esdek weer wat donkerder, de oude cultuurlaag bij het ontstaan van het esdek. Meestal is onder het esdek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel (in dit geval haarpodzol of veldpodzol) aanwezig. De oorspronkelijke A-horizont (het voormalige loopoppervlak) is over het algemeen verploegd en opgenomen in het esdek. Indien de oorspronkelijke bodem bestond uit een podzolbodem kunnen dieper nog een onverstoorde B- en/of B/C- horizont voorkomen. Op grotere diepte gaat de B- of B/C-horizont over in het moedermateriaal (de C-horizont)⁵.

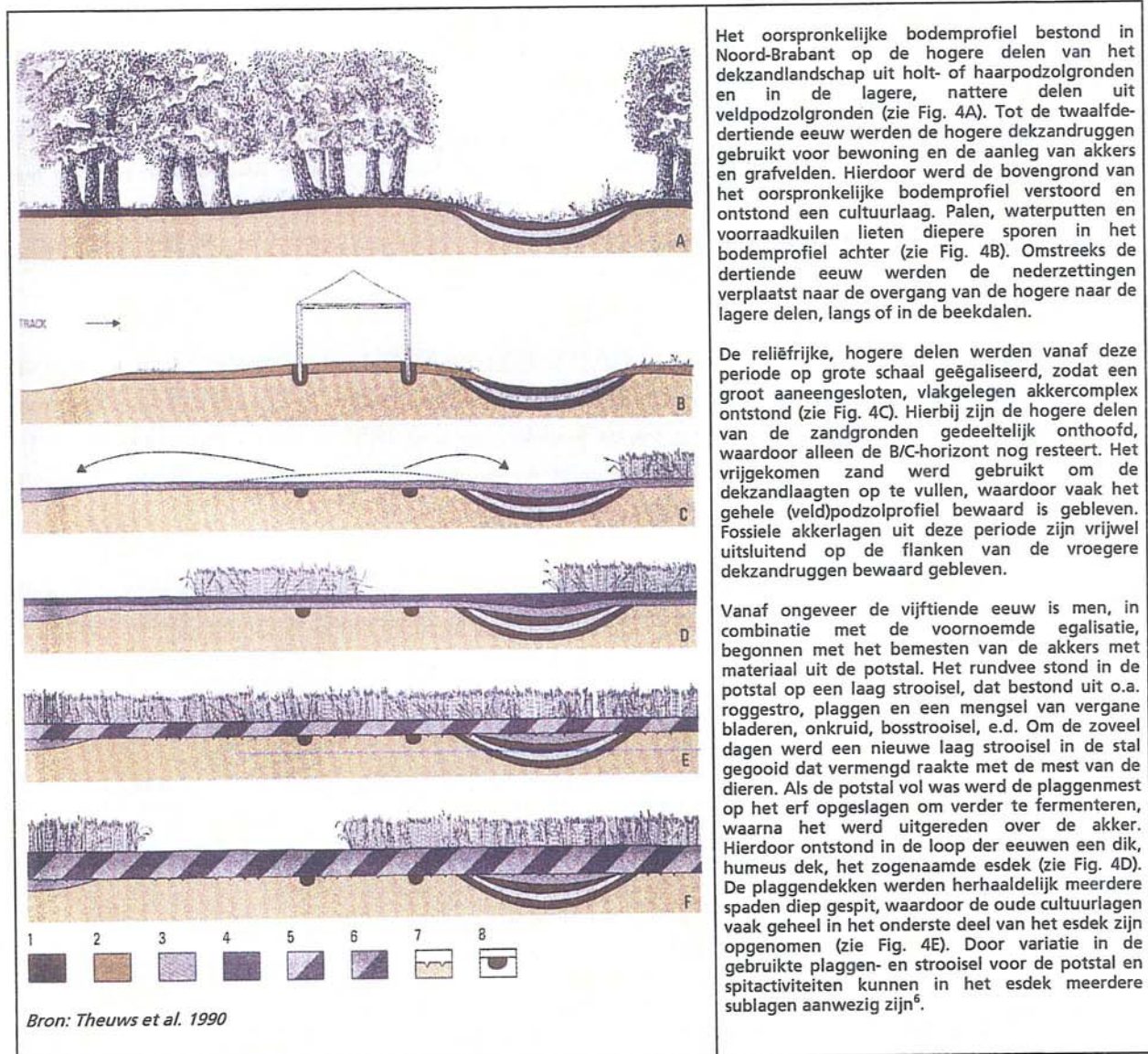
Veldpodzolgronden komen voornamelijk voor in de lage delen van de jonge ontginningen en worden gekenmerkt door een (zeer) donkergrijs(bruine) A-horizont gevolgd door een grijze E-horizont, een donker(rood)bruine Bh-horizont en een geelbruine B/C-horizont.

Haarpodzolgronden zijn ontstaan in de hogere delen van de zandgronden en bestaan uit een zeer donkergrijze A-horizont gevolgd door een grijze E-horizont, een zwarte Bhe-horizont en een donkerroodbruine Bhs-horizont. De overgang naar de C-horizont gaat geleidelijk via een geelbruine BC-horizont.

⁴ Spek 2004.

⁵ De Bakker 1989.

Het oorspronkelijke bodemprofiel bestond in Noord-Brabant op de hogere delen van het dekzandlandschap uit holt- of haarpodzolgronden en in de lagere, nattere delen uit veldpodzolgronden (zie Fig. 4A). Tot de twaalfde-derde eeuw werden de hogere dekzandruggen gebruikt voor bewoning en de aanleg van akkers en grafvelden. Hierdoor werd de bovengrond van het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord en ontstond een cultuurlaag. Palen, waterputten en voorraadkuilen lieten diepere sporen in het bodemprofiel achter (zie Fig. 4B). Omstreeks de dertiende eeuw werden de nederzettingen verplaatst naar de overgang van de hogere naar de lagere delen, langs of in de beekdalen.

De reliëfrijke, hogere delen werden vanaf deze periode op grote schaal geëgaliseerd, zodat een groot aaneengesloten, vlakgelegen akkercomplex ontstond (zie Fig. 4C). Hierbij zijn de hogere delen van de zandgronden gedeeltelijk onthoofd, waardoor alleen de B/C-horizont nog resteert. Het vrijgekomen zand werd gebruikt om de dekzandlaagten op te vullen, waardoor vaak het gehele (veld)podzolprofiel bewaard is gebleven. Fossiele akkerlagen uit deze periode zijn vrijwel uitsluitend op de flanken van de vroegere dekzandruggen bewaard gebleven.

Vanaf ongeveer de vijftiende eeuw is men, in combinatie met de voornoemde egalisatie, begonnen met het bemesten van de akkers met materiaal uit de potstal. Het rundvee stond in de potstal op een laag strooisel, dat bestond uit o.a. roggestro, plaggen en een mengsel van vergane bladeren, onkruid, bosstrooisel, e.d. Om de zoveel dagen werd een nieuwe laag strooisel in de stal gegooid dat vermengd raakte met de mest van de dieren. Als de potstal vol was werd de plaggenmest op het erf opgeslagen om verder te fermenteren, waarna het werd uitgereden over de akker. Hierdoor ontstond in de loop der eeuwen een dik, humeus dek, het zogenaamde esdek (zie Fig. 4D). De plaggendekken werden herhaaldelijk meerdere spaden diep gespuit, waardoor de oude cultuurlagen vaak geheel in het onderste deel van het esdek zijn opgenomen (zie Fig. 4E). Door variatie in de gebruikte plaggen- en strooisel voor de potstal en spitactiviteiten kunnen in het esdek meerdere sublagen aanwezig zijn⁶.

Fig. 4: Vorming van een esdek in archeologisch perspectief.

2.3 Historische situatie

Het plangebied lag aan het begin van de negentiende eeuw⁷ in het zuidelijke deel van het dorp Valkenswaard. Dit dorp lag in een smalle circa noord-zuid georiënteerde strook met akkers, die in het westen werden begrensd door het beekdal van *De Dommel Rivier* en in het oosten door het beekdal van de *De Tongreep Rivier* en de 'woeste gronden' van de *Nederheide* en de *Turgbergsche Heide*.

Valkenswaard was vroeger bekend als *Wedert*, dat waarschijnlijk is afgeleid van 'wede' (kreupelhout, struikgewas) en 'aard' (gemene weide). Rond 1600 kreeg Valkenswaard als gevolg van een bloeiende varkensmarkt de naam *Verkenwedert*. In de daaropvolgende eeuwen werd Valkenswaard beroemd door de valkenvangers en kreeg het dorp zijn huidige naam *Valkenswaard*.

⁶ Spek 2004, Theuws et al. 1990.

⁷ Minuutplan, Grote Historische Atlas.

Het plangebied zelf maakte in het begin van de negentiende eeuw deel uit van een kleine driehoekige akker, die in het oosten werd begrensd door *De Maastrichtse Baan* (de huidige Maastrichterweg), in het westen door *Het Heuvelmans Straatje* (de huidige Molenstraat) en in het noorden door de *Steenweg van Luik naar s Bosch* (de huidige Luikerweg). De huidige Maastrichterweg en de Molenstraat werden voor circa 1700 respectievelijk *die Brede Straet* en de *Gruenstraat* genoemd⁸. Aan het begin van de huidige Molenstraat lag in de vijftiende eeuw de hoeve *den Hatenhof*. 'Hof'- en 'hoven'-toponiemen hebben over het algemeen een vroegmiddeleeuwse oorsprong. In 1499 was ene Hovelmans de eigenaar van deze boerderij en veranderde de naam van de boerderij met bijbehorende gronden (o.a. het huidige plangebied) in *t Heuvelmanneke*.⁹

Ten noordoosten van het plangebied lag *Het Markt Veld*, een driehoekig plein. Ook ten noordwesten van het plangebied bevond zich een driehoekig plein. Deze pleinen, waarin een waterkuil was gegraven, behoorden tot de *gemeijnt* (gemeenschappelijke gronden) en werden gebruikt als drenkplaats voor het vee. Voor het laatste kwart van de vorige eeuw werden dergelijke driehoekige pleinen ten onrechte als van Frankische oorsprong (circa vijfde tot zevende eeuw) aangezien.

In het noordelijke deel van het plangebied was langs de huidige Luikerweg in deze periode al sprake van aaneengesloten bebouwing. De rest van het plangebied was onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als akker en/of (moes)tuin.

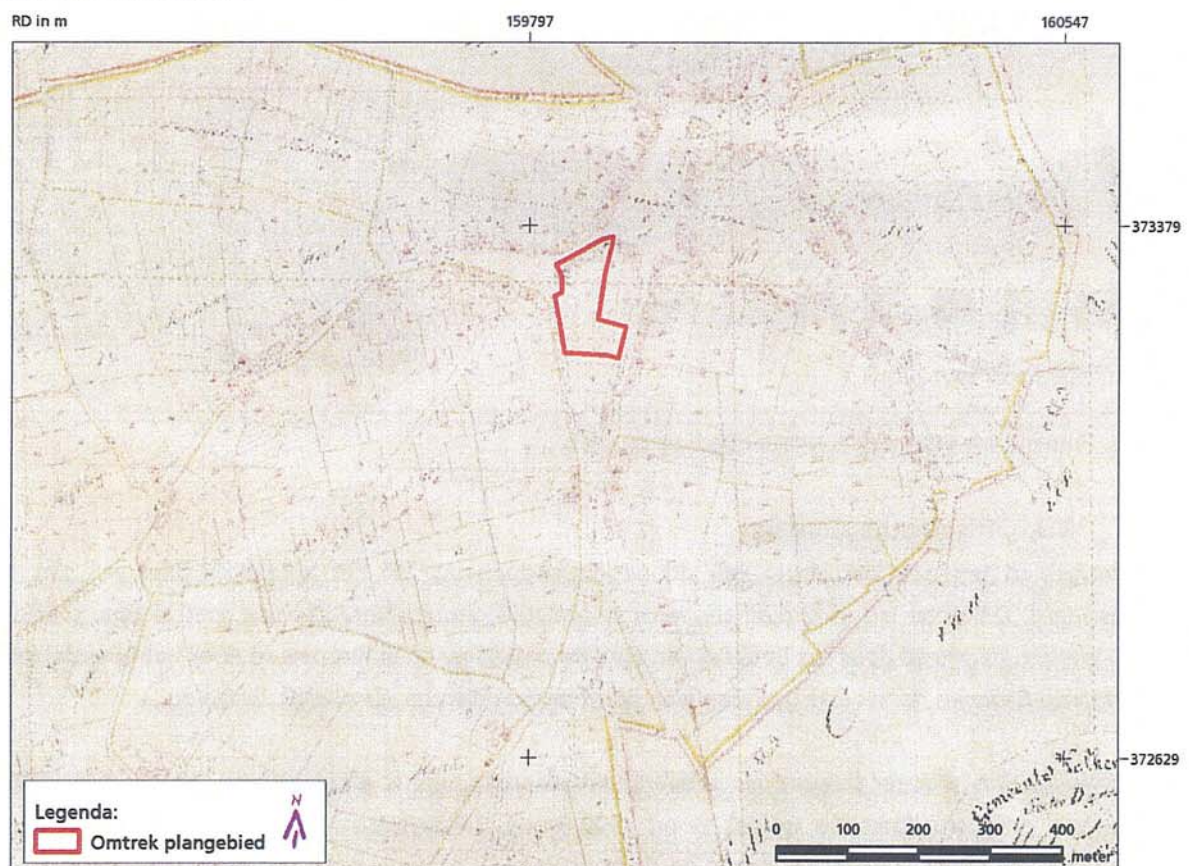

Fig. 5: Het plangebied op het minuutplan van circa 1830.
(Bron: www.dewoonomgeving.nl)

⁸ Bots & Mélotte 1977.

⁹ Bots & Mélotte 1977.

Eind negentiende eeuw en begin twintigste eeuw¹⁰ was de situatie langs de huidige Luikerweg nog vrijwel ongewijzigd. Ten oosten van het plangebied was in 1858-60 een Rooms-katholieke kerk gebouwd. Centraal in het plangebied, op overgang van de huidige parkeerplaats naar de achtertuinen van de bebouwing aan de Luikerweg, bevond zich een gebouw.

In 1896 werd in het oostelijke deel van het plangebied langs de Maastrichterweg het Sint Antoniusgesticht anex Theresiaschool gebouwd dat door de zusters van de Congregatie Fanciscanessen werd geleid. In 1907 en 1914 werd de school vergroot. Halverwege de twintigste eeuw was het gebouw centraal in het plangebied niet meer aanwezig¹¹. In de daarop volgende jaren¹² zijn in het noordelijke deel van het plangebied langs de huidige Molenstraat enkele gebouwen gebouwd. In 1969 is de Theresiaschool in het oostelijke deel van het plangebied langs de huidige Maastrichterweg gesloopt. Sindsdien is de bebouwingssituatie van het plangebied niet meer gewijzigd¹³.

¹⁰ Historische Atlas, Geologische kaart 1930.

¹¹ Topografische kaart 1950.

¹² Topografische kaart 1963.

¹³ Gebiedsvisie 'Kloosterpark': Bestaande situatie.

2.4 Bekende archeologische waarden

Aangezien het plangebied in de bebouwde kom ligt is het plangebied op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) niet gekarteerd. Op basis van extrapolatie van de omringende gebieden heeft het plangebied (middel)hoge archeologische verwachting, die te relateren is aan het voorkomen van hoge zwarte enkeerdgronden of veld-/haarpodzolgronden.

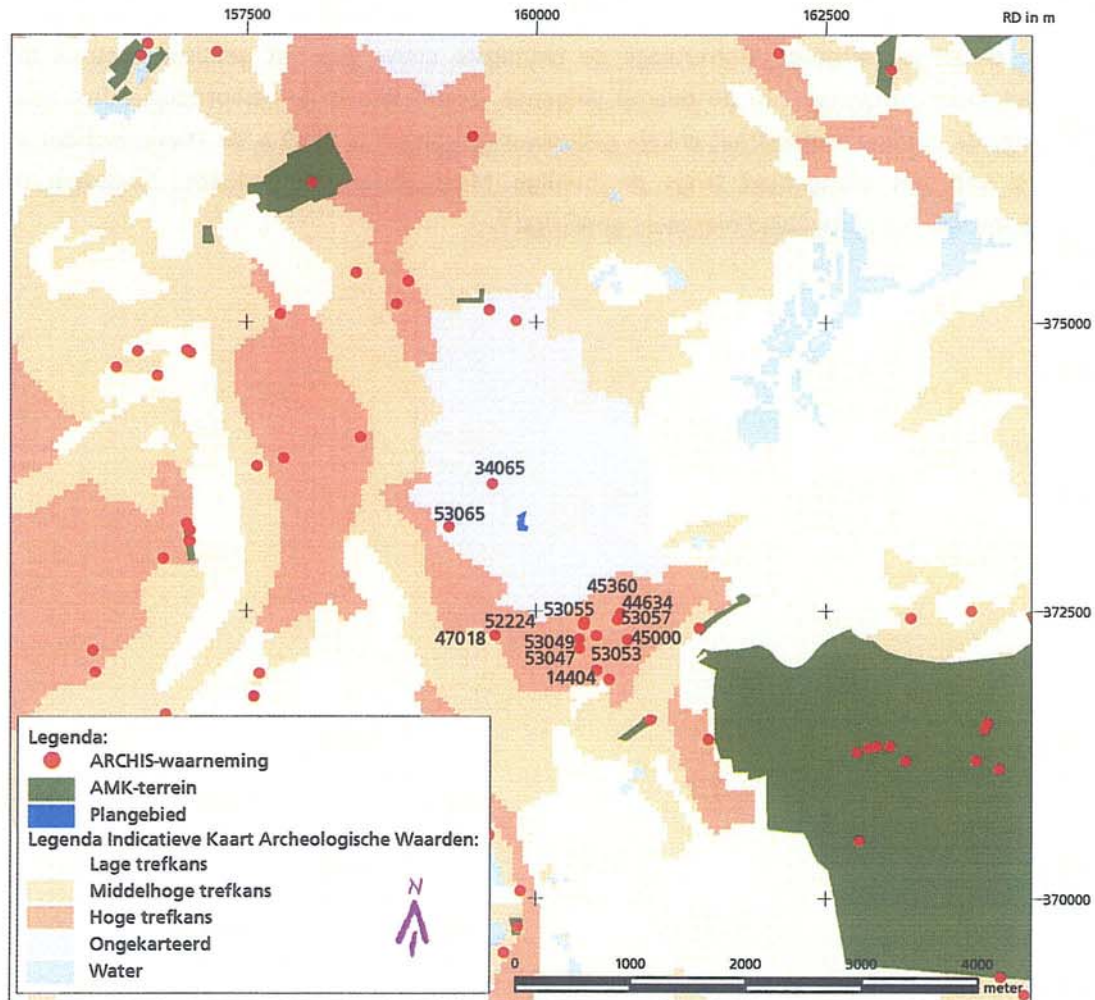

Fig. 6: Het plangebied op de IKAW met ARCHIS-waarnemingen en AMK-terreinen.

Volgens ARCHIS, de database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, zijn in het plangebied geen archeologische waarnemingen geregistreerd. In de omgeving zijn echter wel diverse waarnemingen bekend (zie Fig. 6).

Op circa 350 m ten noordwesten van het plangebied zijn bij de bouw van een boerderij aan de Dijkstraat in 1923 diverse aardewerkfragmenten en crematieresten aangetroffen, die dateren uit de ijzertijd (Archisnr. 34065). Op bijna 500 m ten westen zijn bij een archeologische veldkartering aardewerkfragmenten uit de periode 1050 – 1500 n.C. gevonden (Archisnr. 53065). Op circa 900 m zuidelijk van het plangebied is met een metaaldetector in een vers aangelegd wegcunet een zilveren Romeinse munt gevonden, die in de periode 60 – 46 v.C. is geslagen (Archisnr. 47018 en 52224).

Op circa 1 km ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een cluster waarnemingen. Zo zijn bij een archeologisch booronderzoek diverse aardewerkfragmenten aangetroffen, die dateren uit de midden-ijzertijd, Romeinse tijd en late Middeleeuwen (Archisnr. 45360). Nabij dit terrein zijn bij een archeologische veldkartering diverse aardewerkfragmenten uit de periode Neolithicum – ijzertijd gevonden (Archisnr. 53055). Bij een archeologisch booronderzoek ten zuiden hiervan is een groot aantal aardewerkfragmenten gevonden dat dateert uit de periode Neolithicum tot ijzertijd en in mindere mate Romeinse tijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53047, 53049 53053). Nog zuidelijker zijn een Terra sigillata kom uit de midden-Romeinse tijd (Archisnr. 14403) en diverse aardewerkfragmenten en een ijzeren mes uit de Romeinse tijd gevonden (Archisnr.14404).

Ten oosten van deze waarnemingen zijn op een terrein bij een proefsleuvenonderzoek vijf of zes clusters van antropogene sporen aangetroffen die dateren uit de ijzertijd en Romeinse tijd (Archisnr. 44634). De vondsten omvatten o.a. boomstampputten, aardewerkfragmenten en een groot aantal paalsporen uit de ijzertijd en Romeinse tijd en spitsporen en een cultuurlaag uit de late Middeleeuwen – Nieuwe tijd. Tevens zijn in deze omgeving een stenen bijl uit het Neolithicum (Archisnr. 45000), vuursteenartefacten (Mesolithicum-Neolithicum) en aardewerkfragmenten uit de ijzertijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53057) gevonden.

3 Verwachtingsmodel en vraagstelling

Volgens de IKAW heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting. Dit is te relateren aan de ligging in hoge zwarte enkeerdgronden. Deze gronden worden gekenmerkt door een humeus dek (esdek) van 50 cm of meer. Een esdek ontstaat door systematische ophoging van het maaiveld via bemesting. Deze systematische ophoging had een bescherming van het oorspronkelijke bodemprofiel, en dus van mogelijk onderliggende archeologie, tegen diepe grondverstoringen tot gevolg. Mogelijk zijn dus nog restanten van het oorspronkelijke bodemprofiel aanwezig in de vorm van een E-, B-, en/of B/C-horizont, waarin zich nog een relatief onverstoord archeologisch sporenniveau kan bevinden. Hierin kunnen artefacten¹⁴ en mogelijk-antropogene objecten¹⁵ worden aangetroffen. Wanneer het oorspronkelijke podzolprofiel door aftopping en verploeging is verdwenen, zal het bodemprofiel onder het humeuze dek direct overgaan in het moedermateriaal (C-horizont). Hierin kunnen echter nog diepere grondsporen zoals paalgaten, waterputten of voorraadkuilen bewaard zijn gebleven. De ondiepere sporen en het oorspronkelijke loopvlak (en dus de archeologische vondstenlaag) zijn dan in het esdek opgenomen. Eventuele vondsten uit het esdek bevinden zich niet *in situ*, maar kunnen wijzen op een onderliggend sporenniveau.

In de omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische vondsten gedaan, die met name dateren uit het Neolithicum, ijzertijd, Romeinse tijd, late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De hoeve 'Hatenhof', die reeds in de vijftiende eeuw wordt vermeld, doet vermoeden dat in de directe omgeving erven en dus mogelijk binnen het plangebied, bewoning uit de vroege tot late Middeleeuwen aanwezig moet zijn¹⁶.

¹⁴ Een *artefact* is een voorwerp dat intentioneel door mensen werd gemaakt.

¹⁵ Onder *mogelijk-antropogene objecten* worden vondsten verstaan zoals houtskool, bot of steen, die mogelijk door menselijke tussenkomst in de bodem zijn terechtgekomen.

¹⁶ Verbeek & Delaruelle 2004.

Het plangebied lag in het begin van de negentiende eeuw in het zuidoostelijke deel van het dorp Valkenswaard. In deze periode was het noordelijke deel al bebouwd, terwijl het zuidelijke deel nog een agrarische functie had. In de loop van de negentiende en twintigste eeuw is in het centrale en oostelijke deel van het plangebied bebouwing aanwezig geweest. Alleen het zuidwestelijke deel is voor zover bekend nooit bebouwd geweest. Als gevolg hiervan zal afhankelijk van de funderingsdiepte de bodem in het plangebied gedeeltelijk verstoord zijn geraakt. Aangezien in het plangebied een esdek aanwezig is, is de verwachting dat de bodem en daarmee de mogelijk aanwezige archeologische waarden, in een groot deel van het plangebied onverstoord zullen zijn.

Een inventariserend veldonderzoek (booronderzoek) is noodzakelijk om antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

- Welk type bodem wordt aangetroffen in het plangebied?
- Is deze bodem onverstoord sinds de vorming ervan?
- Zijn archeologische indicatoren aanwezig in het plangebied?
- Zo ja, wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?
- Wijzen deze indicatoren op een vindplaats?
- Zo ja, is een begrenzing van de vindplaats mogelijk?
- In hoeverre wordt de vindplaats bedreigd door de toekomstige planontwikkeling?

Het onderzoek dient plaats te vinden volgens het bijgevoegde Plan van Aanpak (zie Bijlage 5).

4 Inventariserend veldonderzoek

4.1 Onderzoeksmethode

Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek. Dit houdt in dat het terrein systematisch wordt beboord waarbij gelet wordt op de bodemopbouw en de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, baksteen en verbrande leem. Hieruit kan blijken of de bodem al dan niet verstoord is, welke ontstaansgeschiedenis de bodem heeft en of eventuele archeologische lagen bewaard zijn gebleven.

De aanwezigheid van archeologische indicatoren in de boorkernen kan inzicht geven in de aard en ouderdom van het bodemarchief. Indicatoren kunnen wijzen op (oudere) archeologische lagen onder de bouwvoor of op de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats. De spreiding van vondsten kan een indicatie geven van de omvang van de vindplaats.

De eisen waaraan het veldonderzoek moest voldoen, waren vastgelegd in een Plan van Aanpak (zie Bijlage 5). In totaal werden 6 boringen gezet met een Edelmanboor met een diameter van 20 cm tot minimaal 25 cm in de onverstoorde C-horizont. De maximale diepte waarop werd geboord bedroeg 190 cm –mv. Vanwege de aanwezige bebouwing en verharding kon geen vast grid worden aangehouden. De boringen zijn zo goed mogelijk verspreid over de beboorbare delen van het plangebied. Het centrale deel van het plangebied was afgesloten, waardoor hier niet kon worden geboord. De opgeboorde sedimenten werden beschreven conform NEN 5104¹⁷ en vervolgens gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm.

¹⁷ Nederlands Normalisatie instituut, 1989. Geotechniek. Classificatiesysteem van onverharde grondmonsters.

Alle boorpunten werden relatief in het terrein ingemeten en gekoppeld aan de RD-coördinaten. De referentiebout¹⁸ voor de hoogtemeting was bevestigd aan de toren van de Rooms-katholieke kerk aan de H. Nicolaas Markt 53. De hoogte van de bout bedroeg 26,40 m +NAP.

4.2 Resultaten van het veldonderzoek

Uit de hoogtemetingen blijkt dat het zuidelijke deel van het plangebied het hoogst ligt en het terrein van daaruit richting het centrale deel afhelt. De hoogte van de boorpunten varieerde van 22,41 m tot 24,87 m +NAP.

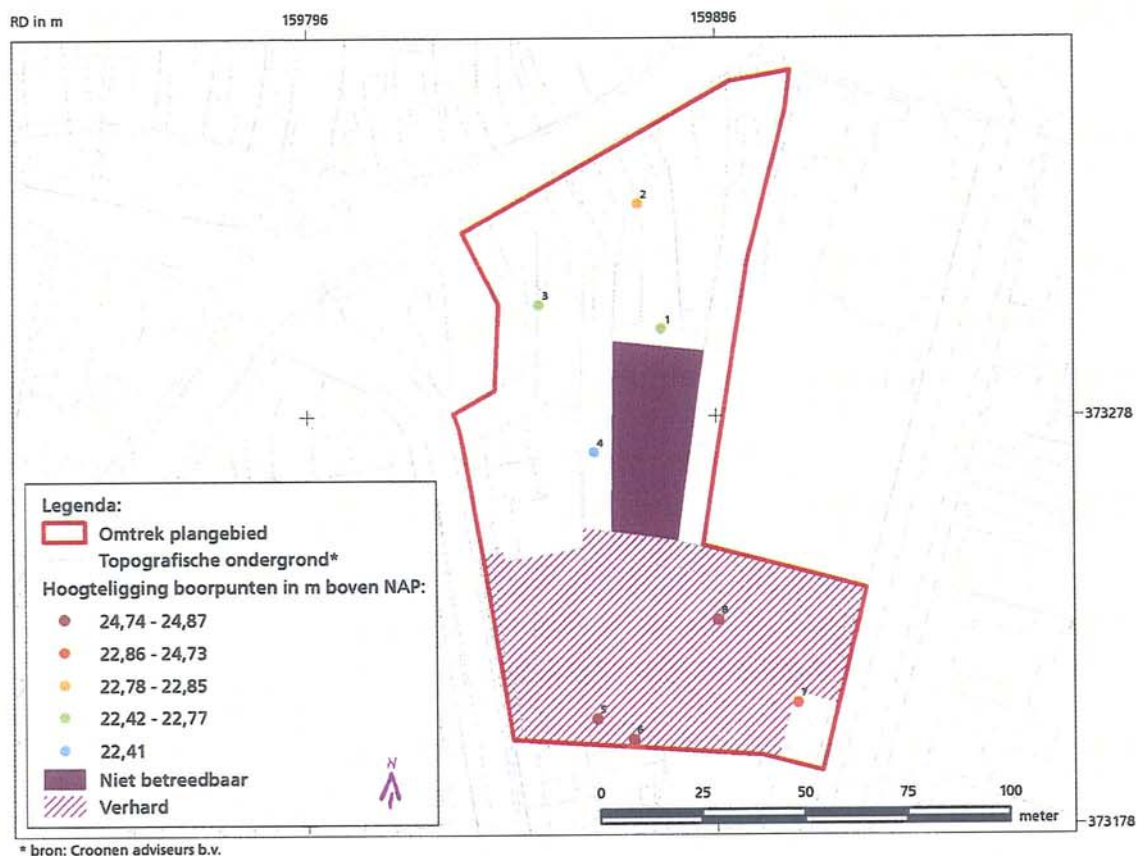

Fig. 7: Ligging van het plangebied met boorpunten en NAP-hoogten.

De bodem in het plangebied wordt gekenmerkt door een 50 tot 120 cm dikke humeuze bovengrond, waaronder zich in de meeste boringen direct de witgele C-horizont bevindt. Het moedermateriaal bestaat uit zwak siltig, zeer fijn tot matig fijn zand. In de A-horizont kwam bijmenging voor van baksteen, koolas en/of puin. In vrijwel alle boringen was de A-horizont bedekt met een 10 tot 130 cm dikke, recente ophogingslaag, die voornamelijk bestond uit bouwzand.

In boring 2 werd onder de A-horizont een vrijwel geheel intact podzolprofiel aangetroffen, dat bestond uit een lichtroodgrijze E-horizont en een (donkerrood)bruine B-horizont, die geleidelijk via een lichtbruine BC-horizont overging in de C-horizont.

¹⁸ Peilmerknr. 057B0061.

De boringen 5 en 8 stuikten op puin voordat de onverstoorde C-horizont bereikt werd. In boring 7 bevond zich direct onder de ophogingslaag de onverstoorde C-horizont. Het oorspronkelijke bodemprofiel was hier verdwenen. Dit is waarschijnlijk veroorzaakt door de bouw en sloop van het oude klooster.

4.3 Archeologische indicatoren

Onder archeologische indicatoren vallen zowel artefacten als mogelijk-antropogene objecten. Met artefacten worden alle mobiele door de mens gemaakte objecten bedoeld, zoals aardewerk, bot en vuursteen. Mogelijk-antropogene objecten zijn voorwerpen, zoals houtskool en natuursteen, die als nevenproduct van een menselijke activiteit ontstaan.

In de A-horizont van bijna alle boringen werd antropogeen materiaal, zoals baksteen, koolas en/of puin, aangetroffen. Dit materiaal is visueel niet dateerbaar, maar is waarschijnlijk vrij recent (o.a. van de sloop van het klooster). Er werden geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

5 Toetsing en beantwoording

Het veldwerk diende antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

Welk type bodem wordt aangetroffen in het plangebied? Is deze bodem onverstoord sinds de vorming ervan?

De bodem in het plangebied kan worden geclassificeerd als een hoge zwarte enkeerdgrond. Het oorspronkelijke bodemprofiel is door ploegen in het esdek opgenomen. Door latere verstoringen is ook de overgang van het esdek naar de C-horizont gedeeltelijk verstoord. In het noordelijke van het plangebied werd in de tuin van een huis aan de Luikerweg nog een vrijwel volledig onverstoord podzolprofiel aangetroffen. In het oostelijke deel langs de Maastrichterweg is het bodemprofiel door bouw- en sloopwerkzaamheden in de negentiende en twintigste eeuw geheel verdwenen.

Zijn archeologische indicatoren aanwezig in het plangebied?

Er werden geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Zo ja, wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?

Niet van toepassing.

Wijzen deze indicatoren op een vindplaats?

Niet van toepassing.

Zo ja, is een begrenzing van de vindplaats mogelijk?

Niet van toepassing.

In hoeverre wordt de vindplaats bedreigd door de toekomstige planontwikkeling?

Niet van toepassing.

6 Advies

In het plangebied werden geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. Door de bebouwing in de negentiende en twintigste eeuw is de bodem in het grootste deel van het plangebied tot in de top van de C-horizont verstoord. Hierdoor kunnen alleen diepere grondsporen nog aanwezig zijn.

Ondanks deze vaststellingen behoudt het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze is gerelateerd aan enerzijds de aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden en anderzijds de ligging nabij de hoeve 'Hatenhof'. Op basis van het booronderzoek enerzijds en de verstoringen door de historische bebouwing anderzijds is het onvoldoende duidelijk in welke mate deze de mogelijk onderliggende archeologische sporen hebben verstoord. Om duidelijkheid hierover te krijgen wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd. Dit vervolgonderzoek dient uitgevoerd te worden op basis van een door het bevoegd gezag geaccordeerd Programma van Eisen.

7 Literatuur

- De Bakker 1989 H. de Bakker en J. Schelling. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De Hogere niveaus*. Wageningen 1989.
- Bots 1987 J.J.W.M. Bots. *Valkenswaard: momenten uit heden en verleden*. De Kempen; Hapert, 1987.
- Bots & Mélotte 1977 J.J.W.M. Bots & H.E.M. Mélotte. *Van Wedert tot Valkenswaard: een historiebeschrijving van Valkenswaard in twee delen*. 1977
- Buitenhuis 1991 A. Buitenhuis, et al. *Geomorfologische gesteldheid van Midden en Oost Noord-Brabant. Rapport 121*. Wageningen 1991.
- Spek 2004 T. Spek. *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historische-geografische studie*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht, 2004.
- Theuws et al. 1990 F. Theuws, A. Verhoeven & H.H. van Regteren Altena. *Medieval Settlement at Dommelen*. In: Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Jaargang 38, 1988, ROB; Amersfoort, 1990.
- Verbeek & Delaruelle 2004 C. Verbeek en S. Delaruelle. *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*. Provincie Antwerpen 2004.
- Afbeeldingen**
- Archis II *Archis II, registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek*. Te raadplegen via <http://archis2.archis.nl>.
- Bodemkaart *Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Kaartblad 57 Oost Valkensewaard*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen, 1972.
- CHW Brabant *Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Noord-Brabant*, te raadplegen via chw.brabant.nl. Conceptversie Maart 2005.
- Geologische kaart 1930 *Geologische kaart van Nederland. Schaal 1:50.000. Kaartblad 57 Valkenswaard Kwartblad I en II*. Rijks Geologische Dienst, 1930.
- Grote Historische Atlas *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4. Zuid-Nederland 1838-1857. 1:50.000, kaartblad 99 en 100 [57-I en -II, 1837/39]*, Groningen 1990.
- Historische Atlas *Historische Atlas Noord-Brabant. Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000*, Den IJp 1989. [Blad 707 Riethoven, verkend 1898; Blad 709 Valkenswaard, verkend 1897, ged. herzien 1912].
- Minuutplan *Kadastrale kaarten* (doorgaans circa 1830-1835, soms later) te raadplegen op (<http://www.dewoonomgeving.nl>). *Kaartblad Valkenswaard, Sectie D het Dorp, blad 14*.
- Topografische kaart 1950 *Topografische kaart. Kaartblad No 57 West Valkenswaard*. Verkend in 1950. Uitgave 1951.
- Topografische kaart 1963 *Topografische kaart. Kaartblad No 57 B Westerhoven*. Geheel herzien 1961. Departement van Defensie, Topografische Dienst, Delft, 1963.

Bijlage 1: Lijst van afkortingen en codes conform NEN 5104

korrelgrootte	naam van fractie
< 2 µm	lutumfractie
≥ 2 µm - < 63 µm	siltfractie
≥ 63 µm - < 2 mm	zandfractie
≥ 2 mm - < 63 mm	grindfractie (schelpenfractie)
≥ 63 mm - < 200 mm	stenenfractie
≥ 200 mm - < 630 mm	keienfractie
≥ 630 mm	blokkenfractie

Bijmengsel klei

Omschrijving	code	bij grondsoort
kleiig	KX	zand
zwak kleiig	K1	veen
sterk kleiig	K2	veen
mineraalarm	KM	veen

Bijmengsel silt

omschrijving	code	bij grondsoort
siltig	SX	grind
zwak siltig	S1	klei, zand
matig siltig	S2	klei, zand
sterk siltig	S3	klei, zand
uiterst siltig	S4	klei, zand

Bijmengsel zand

omschrijving	code	bij grondsoort
zwak zandig	Z1	grind, klei, leem, veen
matig zandig	Z2	grind, klei
sterk zandig	Z3	grind, klei, leem, veen
uiterst zandig	Z4	grind, klei

Bijmengsel grind

omschrijving	code
zwak grindig	G1
matig grindig	G2
sterk grindig	G3

Bijmengsel humus

omschrijving	code
zwak humeus	H1
matig humeus	H2
sterk humeus	H3

Zandmediaanklasse

omschrijving	code	bij korrelgrootte
uiterst fijn	uf	≥ 63 - < 105 µm
zeer fijn	zf	≥ 105 - < 150 µm
matig fijn	mf	≥ 150 - < 210 µm
matig grof	mg	≥ 210 - < 300 µm
zeer grof	zg	≥ 300 - < 420 µm
uiterst grof	ug	≥ 420 - < 2000 µm (= 2 mm)

Grindverdeling

omschrijving	code	bij korrelgrootte
fijn grind	FG	2 – 5.6 mm
matig grof grind	MGG	5.6 – 16 mm
zeer grof grind	ZGG	16 – 63 mm

Overige bodemkenmerken

ar	aardewerk
bs	baksteen
ca	kalkgehalte
con	(ijzer)concretie
gs	glas
hok	houtschool
ht	hout
ks	koolas
mo	mortel
mn	mangaan
n.v.t.	niet van toepassing
oer	ijzeroer
oxi	oxidatie
pn	puin
pl	plantenresten
ps	plastic
sk	steenkool
vl	verbrande leem
vs	verstoord
vu	vuursteen
indet	indetermineerbaar

hoeveelheid algemeen	omschrijving	code
<1 %	spoor	1
≥1 - 10 %	weinig	2
≥10 - 30 %	veel	3
≥30 - 50 %	zeer veel	4

hoeveelheid grind	percentage	code
spoor	< 1 %	1
weinig	≥ 1 - < 25 %	2
veel	≥ 25 - < 50 %	3
zeer veel	≥ 50 - < 75 %	4
uiterst veel	≥ 75 %	5

hoeveelheid plantenresten	percentage	code
geen plantenresten	= 0 %	PL0
spoor plantenresten	> 0 - < 1 %	PL1
weinig plantenresten	≥ 1 - < 10 %	PL2
veel plantenresten	≥ 10 %	PL3
hoeveelheid plantenresten		PLX
onbekend		

Kleurcodes boorstaten

bl	blauw
br	bruin
do	donker
ge	geel
gn	groen
gr	grijs
li	licht
ol	olijf
or	oranje
pa	paars
ro	rood
rz	roze
wi	wit
zw	zwart

Bijlage 2: Boorstaten

boring	onderdiepte laag	code	zandmedarf	dijmnging grnd	humusbjmcde	intensiteicode	kleurcode	kleurcode	grondwater	horizont	ca	ht	con	oer	oxi	pl	ds	gs	hok	ks	ps	pn	sk	vl	bot	ar	vu	lei	vondst	opmerkingen
1	1	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR									1												tuin, 20cm boor, 4mm zeef	
1	2	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR		Aap							1												vs ge, gr	
1	3	Zs1	mf			LI		BR		Aap							1												vs ge, ligr, dobrgr	
1	4	Zs1	mg				GR	WI																					ophoogzand	
1	5	Zs1	mg				GR	WI																					ophoogzand	
1	6	Zs1	mg				GR	WI		Ca																			ophoogzand	
1	7	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									1													
1	8	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									2		1											
1	9	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									2		1											
1	10	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									1													
1	11	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									1												ligr gevlekt	
1	12	Zs1	mf		h2	DO	RO	GR									1												ligr gevlekt	
1	13	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR									1												ligr gevlekt	
1	14	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR		Ab							1												ligr gevlekt	
1	15	Zs1	mf			LI		GR		Ab/C																			dobrgr gevlekt	
1	16	Zs2	zf				GE	WI						1																
1	17	Zs2	zf				GE	WI						1																
1	18	Lz3					GE	WI		C				1																
2	1	Zs1	mg				WI	GR		Ca																				tuin, 20cm boor, 4mm zeef
2	2	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																						
2	3	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR										1												
2	4	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																						
2	5	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR										1												
2	6	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																						ligr gevlekt
2	7	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR											1											ligr gevlekt
2	8	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR		A																				ligr gevlekt
2	9	Zs1	mf			LI	RO	GR																						
2	10	Zs1	mf			LI	RO	GR		E																				
2	11	Zs1	mf			DO	RO	BR		B																				
2	12	Zs1	mf				BR	BR		B																				

boring	onderdiepte laag	Code	zandmedaak	bijmenging grind	humusbijcode	intensiteitscode	kleurcode	grondwater	horizont	ca	ht	con	oer	oxi	pl	bs	gs	hok	ks	ps	pn	sk	vl	bot	ar	vu	lei	vondst	opmerkingen
2	13	Zs1	mf			LI	BR		B/C																				
2	14	Zs1	mf				WI		C																				
2	15	Zs1	mf				GE	WI																					
2	16	Zs1	mf				GE	WI	C																				
3	1	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR												2								tuin, 20cm boor, 4mm zeef	
3	2	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR								1				2									
3	3	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR												1									
3	4	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																					
3	5	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR								1													
3	6	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR								1													
3	7	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR								1													
3	8	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR	A																				
3	9	Zs1	mf		h1		GR	BR																				lijgr gevlekt	
3	10	Zs1	mf		h1		GR	BR	A																				
3	11	Zs1	mf		h1		GR	BR																				vs ge	
3	12	Zs1	mf		h1		GR	BR	A/C																			vs ge	
3	13	Zs2	zf				WI	GE					1																
3	14	Zs2	zf				WI	GE					2																
3	15	Lz3					WI	GE	C				2																
4	1	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																					tuin, 20 cm boor, 4mm zeef
4	2	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																					
4	3	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																					
4	4	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR																					
4	5	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR	A1																				
4	6	Zs1	mf			LI	BR	GR	A2/C																				vs ge
4	7	Zs1	mf					GE																					
4	8	Zs1	mf					GE	C																				
4	9	Zs1	mf				WI	GE																					
4	10	Zs1	mf				WI	GE	C																				
5	1	Zs1	mg				WI	GE																					parkeerplaats, 7cm puinboor
5	2	Zs1	mg	g1			WI	GE																					stuikt op verhardingslaag
6	1	Zs1	mf		h1		BR	GR	Ca																				perk, 20 cm boor, 4mm zeef

boring	onderdiepte laag	code	zandmedakf	dijmnging grind	humusbijcode	intensitefcode	keur2code	keur1code	grondwater	horizont	ca	ht	con	oer	oxl	pl	bs	gs	hok	ks	ps	pn	sk	vl	bot	ar	vu	lei	vondst	opmerkingen
6	2	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	3	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	4	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	5	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	6	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	7	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	8	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	9	Zs1	mf		h1		BR	GR								1													vs ge	
6	10	Zs1	mf		h1		BR	GR		A/Ca						1													vs ge	
6	11	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR																						
6	12	Zs1	mf		h2	DO	BR	GR		A																				
6	13	Zs1	mf		h1		BR	GR																						
6	14	Zs1	mf		h1		BR	GR		A																				
6	15	Zs1	mf		h1		BR	GR																					vs ge	
6	16	Zs1	mf		h1		BR	GR		A/C						1													vs ge	
6	17	Zs1	zf				WI	GE							1															
6	18	Zs1	zf				WI	GE							1															
6	19	Zs1	zf				WI	GE		C					1															
7	1	Zs1	mg	g2				WI																						speelplaats, 20cmboor, 4mm zeef
7	2	Zs1	mg	g2				WI																						
7	3	Zs1	mg	g2				WI		Ca																				
7	4	Zs1	mf			LI	GR	BR		Aa							1													vs dobrgr
7	5	Zs1	mf					GE									1													ophoogzand
7	6	Zs1	mf					GE									1													ophoogzand
7	7	Zs1	mf					GE									1													ophoogzand
7	8	Zs1	mf					GE																						ophoogzand
7	9	Zs1	mf					GE																						ophoogzand
7	10	Zs1	mf					GE																						ophoogzand
7	11	Zs1	mf					GE																						ophoogzand
7	12	Zs1	mf					GE																						ophoogzand
7	13	Zs1	mf					GE		Ca																				ophoogzand
7	14	Zs1	mf			LI	GE	GR																						humusinspoeling

boring	onderdiepte laag	code	zandmedakf	bijmenging grind	humuslijmcode	intensiteitscode	Kleur2code	Kleur1code	grondwater	horizont	ca	ht	con	oer	oxi	pl	bs	gs	hok	ks	ps	pn	sk	vl	bot	ar	vu	tel	vondst	opmerkingen
7	15	Zs1	mf			LI	GE	GR		C																				
7	16	Zs1	zf			LI	GR	GE		C																				
8	1	Zs1	mf				WI	GE																						parkeerplaats, 20cm boor, 4mm zeef
8	2	Zs1	mf				WI	GE																						ophoogzand
8	3	Zs1	mf				WI	GE																						ophoogzand
8	4	Zs1	mf				WI	GE																						ophoogzand
8	5	Zs1	mf				WI	GE																						ophoogzand
8	6	Zs1	mf				WI	GE																						ophoogzand
8	7	Zs1	mf				WI	GE		Ca																				ophoogzand
8	8	Zs1	mf		h1	DO	BR	GR		A							3					1								boor stuikt op 2 plaatsen

Bijlage 3: Overzicht archeologische perioden

Periode		Code
Paleolithicum	Tot 8800 vC	PALEO
Paleolithicum Vroeg	Tot 300.000 C14	PALEOV
Paleolithicum Midden	300.000 - 35.000 C14	PALEOM
Paleolithicum Laet	35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL
Mesolithicum	8800 – 5300 vC	MESO
Mesolithicum Vroeg	8800 – 7100 vC	MESOV
Mesolithicum Midden	7100 – 6450 vC	MESOM
Mesolithicum Laet	6450 – 5300 vC	MESOL
Neolithicum	5300 – 2000 vC	NEO
Neolithicum Vroeg	5300 – 4200 vC	NEOV
Neolithicum midden	4200 – 2850 vC	NEOM
Neolithicum Laet	2850 – 2000 vC	NEOL
Bronstijd	2000 – 800 vC	BRONS
Bronstijd Vroeg	2000 – 1800 vC	BRONSV
Bronstijd Midden	1800 – 1100 vC	BRONSM
Bronstijd Laet	1100 – 800 vC	BRONSL
IJzertijd	800 – 12 vC	IJZ
IJzertijd Vroeg	800 – 500 vC	IJZV
IJzertijd Midden	500 – 250 vC	IJZM
IJzertijd Laet	250 – 12 vC	IJZL
Romeinse Tijd	12 vC – 450 AD	ROM
Romeinse Tijd Vroeg	12 vC – 70 AD	ROMV
Romeinse Tijd Midden	70 – 270 AD	ROMM
Romeinse Tijd Laet	270 – 450 AD	ROML
Middeleeuwen	450 – 1500 AD	XME
Middeleeuwen Vroeg	450 – 1050 AD	VME
Middeleeuwen Laet	1050 – 1500 AD	LME
Nieuwe Tijd	1500 – heden	NT
Nieuwe Tijd A	1500 – 1650 AD	NTA
Nieuwe Tijd B	1650 – 1850 AD	NTB
Nieuwe Tijd C	1850 – heden	NTC
Onbekend		XXX

Bijlage 4: Overzicht geologische perioden

Periode			C-14 jaren voor heden
Holoceen	Postglaciaal	Subatlanticum	10.000 – heden
		Subboreaal	10.000 – heden
		Atlanticum	3.000 – heden
		Boreaal	5.000 – 3.000
		Preboreaal	5.000 – 7.500
			9.000 – 7.500
Pleistoceen	Weichselien		9.000 – 10.000
			2,3 mlj – 10.000
		Late Dryas	75.000 – 10.000
		Allerød	11.000 – 10.000
	Eemien	Bolling	12.000 – 11.000
			13.000 – 12.000
			100.000 – 75.000
			250.000 – 100.000
	Saalien		

Bijlage 5: Plan van Aanpak

BILAN

Postbus 90903
5000 GD Tilburg
t: 0877 874278
f: 013 5360051
e: bilan@fontys.nl
l: www.bilan.nl

Plan van Aanpak
Inventariserend veldonderzoek

Valkenswaard (NB), Kloosterpark

LOCATIE	Valkenswaard (NB), Kloosterpark.
PROJECT	Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek.

PLAATS BINNEN ARCHEOLOGISCH PROCES

Archeologisch vooronderzoek (IVO): booronderzoek

OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteurs	BILAN Drs. E. de Boer Postbus 90903/ 5000 GD Tilburg Tel. 0877 876322 / e.deboer@fontys.nl	23/1/2006	
Projectleider (senior archeoloog)	BILAN Drs. C.Verbeek Postbus 90903 / 5000 GD Tilburg Tel. 0877-876322 / c.verbeek@fontys.nl	23/1/2006	
Mede-opstellers			

OPDRACHTGEVER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Croonen Adviseurs b.v. (namens VASO Kloosterpark b.v.) Contactpersoon: mw. H. van Griensven Postbus 435 / 5240 AK Rosmalen Tel. 073-5233900 / Fax. 073-5233999 H.v.Griensven@croonen.nl		

BEVOEGD GEZAG	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Gemeente			
Provincie	Provincie Noord-Brabant Provinciaal archeoloog: dr. Martin Meffert Brabantlaan 1 Postbus 90151 5200 MC 's-Hertogenbosch		
Overig / onbekend (toelichten)			
ROB (beschermd monument / projectvergunning / grote projecten)			

UITVOEREND BEDRIJF / INSTELLING

Naam	BILAN
Contactpersoon	Drs. E. de Boer
Telefoon / e-mail	Tel. 0877 874278 / e.deboer@fontys.nl

DATUM ONDERZOEK	
Start	26 januari
Duur	Maximaal 1 werkdag

BASISGEGEVENS	
Projectnaam	Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek.
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Kloosterpark
Gemeente code	VA
Kaartblad	57B
X-coördinaat	159.876
Y-coördinaat	373.268
Kadaster-nr.	
CMA/AMK-status	Nvt.
CAA-nr.	Nvt.
CMA-nr.	Nvt.
ARCHIS-monument-nr.	Nvt.
ARCHIS-waarnemings-nr.	Nvt.
CIS-code (onderzoeksmeldingsnummer)	15596
Oppervlakte plan- of onderzoeksgebied	1 ha
Huidig grondgebruik	bebouwd, tuin, parkeerplaats, speeltuin
PERIODE(N)	COMPLEXTYPE(N)
Vroege prehistorie (paleo/meso/neo)	Onbekend
Late prehistorie (brons/ijzer)	Onbekend
Romeinse tijd	Onbekend
Middeleeuwen (vroeg/laat/NT)	Onbekend

1. Doel en reden van het onderzoek	
Doel	Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden in de ondergrond. Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting vanwege de verwachte aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden.
Reden	Toekomstige nieuwbouw
Selectiebesluit (alleen na IVO)	

2. Resultaten van het tot dusver uitgevoerde onderzoek

Administratieve gegevens

Bureauonderzoek	
Uitvoerder	BILAN
Uitvoeringsperiode	Januari 2005
Publicatie	E. de Boer. Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek Intern concept. BILAN januari 2006.
Overig onderzoek	
Uitvoerder	Nvt.
Uitvoeringsperiode	Nvt.
Uitvoeringsmethode	Nvt.
Publicatie	Nvt.
Bewaarplaats van vondsten en documentatie	
Nvt.	

Resultaten: landschappelijke en aardwetenschappelijke context			
Huidig grondgebruik; (sub) recente ingrepen en verstoringen	Het plangebied is grotendeels verhard en bebouwd.		
NAP-hoogte maaiveld	Ca. 23 m +NAP	Grondwatertrap	VI/VII
Fysiek-landschappelijke, geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken	<p>Het plangebied ligt in het centrale dekzandlandschap in het zuidelijke deel van de Roerdalslenk. De Roerdalslenk, ook wel Centrale Slenk genoemd, is een tektonisch dalingsgebied dat door breuken, de Feldbiss / Breuk van Vessem en de Peelrandbreuk, wordt begrensd. In het vroeg- en middenpleistoceen raakte de slenk gevuld met grove zanden en grind (Formatie van Sterksel) aangevoerd door de Rijn en Maas. Door de tektonische opheffing en kanteling van de Peelhorst werden de grote rivieren gedwongen hun loop naar het oosten te verplaatsen en kwam een einde aan de fluviatiele sedimentatie.</p> <p>Gedurende de ijstijden van het midden- en laatpleistoceen (Elsterien, Saalien en Weichselien) werd de Roerdalslenk geleidelijk opgevuld met afzettingen van meer lokale oorsprong (Formaties van Eindhoven en van Twente). Deze afzettingen kunnen worden onderverdeeld in Brabants leem, fluvioperiglaciale afzettingen (smeltwaterafzettingen) en eolische afzettingen (löss en dekzand). Brabants leem is in perioden met permafrost¹⁹ ontstaan uit door de wind aangevoerd materiaal waaruit door dooiwaterstroompjes de fijne deeltjes werden uitgewassen, die vervolgens werden afgezet in ondiepe vochtige depressies (dooimeren).</p> <p>Fluvioperiglaciale afzettingen oftewel verspoelde dekzanden ontstonden wanneer aan het begin en eind van de glacials, en dan voornamelijk in de zomermaanden, veel smeltwater vrijkwam. Dit water werd afgevoerd door een systeem van verwilderde geulen en beken, waarbij materiaal van de hogere delen naar de lager gelegen Centrale Slenk werd verplaatst. De afzettingen die hierbij tot stand kwamen, bestaan uit min of meer gelaagde zanden, met eventueel leemlagen en/of planten- en houtresten.</p> <p>Door het ontbreken van vegetatie werd in de droge en zeer koude glacials door de wind sediment verplaatst en elders weer afgezet. In het Pleniglaciaal (middenweichselien) werd zo het Oude Dekzand afgezet. In het laatglaciaal (laatweichselien) werd het Jonge Dekzand afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk ZW-NO georiënteerde ruggen. Al deze afzettingen behoren tot de Nuenengroep en hebben in de Roerdalslenk een dikte van 15 tot (soms) 45 meter.</p> <p>Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen werd het klimaat een stuk milder. Het systeem van ondiepe, verwilderde geulen en beken veranderde hierdoor in meanderende beken, die zich aanvankelijk in het landschap insneden. In de beekdalen werd zand en klei afgezet en vond lokaal veenvorming plaats (Formatie van Singraven). Door de toenemende vegetatie kwam een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raakten de dekzandruggen gefixeerd. Door het toedoen van de mens, door kappen, branden en ontginnen, konden plaatselijk opnieuw verstuivingen optreden (Formatie van Kootwijk). Ook de bodemvorming, die door het mildere klimaat op grote schaal plaatsvond, is grotendeels antropogeen beïnvloed.</p> <p>Op de bodemkaart is de bebouwde kom van Valkenswaard en dus het plangebied niet gekarteerd. Ten westen en zuiden van Valkenswaard komen <i>hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand</i> (zEZ21) voor met grondwatertrap VI en VII. Ten noorden en oosten bevinden zich voornamelijk <i>haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand</i> (Hd21-VII) en <i>veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand</i> (Hn21-VVI).</p> <p>Vanwege de ligging van het plangebied in de bebouwde kom is de bodemopbouw die voor de twintigste eeuw in het plangebied aanwezig was hoogstwaarschijnlijk door bebouwing en andere gerelateerde menselijke activiteiten (gedeeltelijk) verstoord. Op basis van extrapolatie van de beschikbare bodemgegevens behoort de bodem in het gebied oorspronkelijk tot de hoge zwarte enkeerdgronden.</p>		

¹⁹ Bodem die tot op grote diepte permanent bevroren is.

<p>Cultuurlandschappelijke en historisch-geografische kenmerken</p>	<p>Het plangebied lag aan het begin van de negentiende eeuw in het zuidelijke deel van het dorp Valkenswaard. Dit dorp lag in een smalle circa noord-zuid georiënteerde strook met akkers, die in het westen werden begrensd door het beekdal van <i>De Dommel Rivier</i> en in het oosten door het beekdal van de <i>De Tongreep Rivier</i> en de 'woeste gronden' van de <i>Nederheide</i> en de <i>Turgbergsche Heide</i>.</p> <p>Valkenswaard was vroeger bekend als <i>Wedert</i>, dat waarschijnlijk is afgeleid van 'wede' (kreupelhout, struikgewas) en 'aard' (gemene weide). Rond 1600 kreeg Valkenswaard als gevolg van een bloeiende varkensmarkt de naam <i>Verkenswedert</i>. In de daaropvolgende eeuwen werd Valkenswaard beroemd door de valkenvangers en kreeg het dorp zijn huidige naam <i>Valkenswaard</i>.</p> <p>Het plangebied zelf maakte in het begin van de negentiende eeuw deel uit van een kleine driehoekige akker, die in het oosten werd begrensd door <i>De Maastrichtse Baan</i> (de huidige Maastrichterweg), in het westen door <i>Het Heuvelmans Straatje</i> (de huidige Molenstraat) en in het noorden door de <i>Steenweg van Luik naar s Bosch</i> (de huidige Luikerweg). De huidige Maastrichterweg en de Molenstraat werden voor circa 1700 respectievelijk <i>die Brede Straet</i> en de <i>Gruenstraat</i> genoemd. Aan het begin van de huidige Molenstraat lag in de vijftiende eeuw de hoeve <i>den Hatenhof</i>. 'Hof'- en 'hoven'-toponiemen hebben over het algemeen een vroegmiddeleeuwse oorsprong. In 1499 was ene Hovelmans de eigenaar van deze boerderij en veranderde de naam van de boerderij met bijbehorende gronden (o.a. het huidige plangebied) in <i>t Heuvelmanneke</i>.</p> <p>Ten noordoosten van het plangebied lag <i>Het Markt Veld</i>, een driehoekig plein. Ook ten noordwesten van het plangebied bevond zich een driehoekig plein. Deze pleinen, waarin een waterkuil was gegraven, behoorden tot de gemeijnt (gemeenschappelijke gronden) en werden gebruikt als drenkplaats voor het vee.</p> <p>In het noordelijke deel van het plangebied was langs de huidige Luikerweg in deze periode al sprake van aaneengesloten bebouwing. De rest van het plangebied was onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als akker en/of (moes)tuin.</p> <p>Eind negentiende eeuw en begin twintigste eeuw was de situatie langs de huidige Luikerweg nog vrijwel ongewijzigd. Ten oosten van het plangebied was in 1858-60 een Rooms-katholieke kerk gebouwd. Centraal in het plangebied, op overgang van de huidige parkeerplaats naar de achtertuinen van de bebouwing aan de Luikerweg, bevond zich een gebouw.</p> <p>In 1896 werd in het oostelijke deel van het plangebied langs de Maastrichterweg het Sint Antoniusgesticht anex Theresiaschool gebouwd dat door de zusters van de Congregatie Fanciscanessen werd geleid. In 1907 en 1914 werd de school vergroot. Halverwege de twintigste eeuw was het gebouw centraal in het plangebied niet meer aanwezig. In de daarop volgende jaren zijn in het noordelijke deel van het plangebied langs de huidige Molenstraat enkele gebouwen gebouwd. In 1969 gesloopt is de Theresiaschool in het oostelijke deel van het plangebied langs de huidige Maastrichterweg gesloopt. Sindsdien is de bebouwingssituatie van het plangebied niet meer gewijzigd.</p>
---	--

Resultaten: perioden en sites	
Regionale archeologische context	<p>Aangezien het plangebied in de bebouwde kom ligt is het plangebied op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) niet gekarteerd. Op basis van extrapolatie van de omringende gebieden heeft het plangebied (middel)hoge archeologische verwachting, die te relateren is aan het voorkomen van hoge zwarte enkeerdgronden of veld-/haarpodzolgronden.</p> <p>Volgens ARCHIS, de database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, zijn in het plangebied geen archeologische waarnemingen geregistreerd. In de omgeving zijn echter wel diverse waarnemingen bekend (zie Fig. 6).</p> <p>Op circa 350 m ten noordwesten van het plangebied zijn bij de bouw van een boerderij aan de Dijkstraat in 1923 diverse aardewerkfragmenten en crematieresten aangetroffen, die dateren uit de ijzertijd (Archisnr. 34065). Op bijna 500 m ten westen zijn bij een archeologische veldkartering aardewerkfragmenten uit de periode 1050 – 1500 n.C. gevonden (Archisnr. 53065). Op circa 900 m zuidelijk van het plangebied is met een metaaldetector in een vers aangelegd wegcunet een zilveren Romeinse munt gevonden, die in de periode 60 – 46 v.C. is geslagen (Archisnr. 47018 en 52224).</p> <p>Op circa 1 km ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een cluster waarnemingen. Zo zijn bij een archeologisch booronderzoek diverse aardewerkfragmenten aangetroffen, die dateren uit de midden-ijzertijd, Romeinse tijd en late Middeleeuwen (Archisnr. 45360). Nabij dit terrein zijn bij een archeologische veldkartering diverse aardewerkfragmenten uit de periode Neolithicum – ijzertijd gevonden (Archisnr. 53055). Bij een archeologisch booronderzoek ten zuiden hiervan zijn een groot aantal aardewerkfragmenten gevonden die dateren uit de periode Neolithicum tot ijzertijd en in mindere mate Romeinse tijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53047, 53049 53053). Nog zuidelijker zijn een Terra sigillata kom uit de midden-Romeinse tijd (Archisnr. 14403) en diverse aardewerkfragmenten en een ijzeren mes uit de Romeinse tijd gevonden (Archisnr. 14404).</p> <p>Ten oosten van deze waarnemingen zijn op een terrein bij een proefsleuvenonderzoek vijf of zes clusters van antropogene sporen aangetroffen die dateren uit de ijzertijd en Romeinse tijd (Archisnr. 44634). De vondsten omvatten o.a. boomstampotten, aardewerkfragmenten en een groot aantal paalsporen uit de ijzertijd en Romeinse tijd en spitsporen en een cultuurlaag uit de late Middeleeuwen – Nieuwe tijd. Tevens zijn in deze omgeving een stenen bijl uit het Neolithicum (Archisnr. 45000), vuursteenartefacten (Mesolithicum-Neolithicum) en aardewerkfragmenten uit de ijzertijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53057) gevonden.</p>
Aard en ouderdom van de vindplaats	Onbekend; op basis van waarnemingen en het bodemtype kunnen archeologische waarden die dateren uit het Neolithicum, ijzertijd, Romeinse tijd, late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden verwacht.
Gaafheid en conservering (structuren, sporen, vondsten, paleo-ecologische resten)	Onbekend
Begrenzings en oppervlakte van de <u>totale</u> vindplaats (dus ook <u>buiten</u> het plangebied)	Nvt.
Begrenzing en oppervlakte van (het deel van) de vindplaats <u>binnen</u> het plangebied	Nvt.
Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	Onbekend.

Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	
Structuren en sporen	Onbekend; binnen het plangebied is mogelijk een esdek aanwezig waardoor eventuele archeologische resten afgedekt zijn. Algemeen is bekend dat gebieden die door esdekken afgedekt zijn voor de vorming van dit esdek in gebruik waren als nederzettingsterrein en/of grafveld.
Artefacten: anorganisch	Onbekend
Artefacten: organisch	Nvt.
Paleo-ecologische resten	Nvt.
Complexiteit	Nvt.

3. Vraagstelling	
Onderzoekskader, relatie met NOA, synergie	Nvt.
Onderzoeksvragen	Welk type bodem wordt aangetroffen in het plangebied? Is deze bodem verstoord sinds de vorming ervan? Zijn er archeologische indicatoren aanwezig in het plangebied? Zo ja, wat is aard en ouderdom van de archeologische indicatoren? Wijzen deze indicatoren op een vindplaats? Zo ja, is een begrenzing van de vindplaats mogelijk? In hoeverre wordt de vindplaats bedreigd door de toekomstige planontwikkelingen?
Aanbevelingen	
Beperkingen	

4. Veldwerk	
Strategie	Booronderzoek om inzicht in de bodemopbouw, eventuele verstoringen en aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren binnen het plangebied vast te stellen.
Methoden en technieken	Booronderzoek conform NEN 5104. 6 boringen per hectare, d.w.z. 6 boringen (Edelman diameter 20 cm), in een grid van 40 bij 50 m, minimaal tot 25 cm in de C-horizont. Het boormonster wordt gezeefd op een maaswijdte van maximaal 0,4 cm. Indien het grid niet aangehouden kan worden mag dit niet leiden tot minder boringen. Voor het bodemprofiel mag een zandguts (Googe auger model P) gebruikt worden.
Bemonstering	Nvt.
Artefacten: anorganisch	Nvt.
Artefacten: organisch	Nvt.
Paleo-ecologische resten	Nvt.
Beperkingen	

05. Uitwerking en conservering	
Analyse fysische geografie	De stratigrafie in de boorstaten dient gekoppeld te worden aan de fysische geografie.
Structuren en grondsporen	Nvt.
Artefacten: anorganisch	Artefacten dienen verwerkt te worden door een medior archeoloog.
Artefacten: organisch	Nvt.
Paleo-ecologische resten	Nvt.
Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)	Conform KNA 2.2
Conservering geselecteerd materiaal (zie CvAK-leidraad nr. 1)	Nvt.
Beperkingen	Nvt.

6. Eindproduct: rapportage en deponering	
Te leveren product	Eindrapport conform VS06 (KNA 2.2) en de minimumeisen van de provincie van Noord-Brabant zoals gedefinieerd in " <i>Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van een inventariserend en waarderend booronderzoek</i> " dd. 03/03/05. (zie bijlage 2, dit PvE) Bij het eindproduct hoort een bewijs (af te geven door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie.
Inhoud eindrapport	Eindrapport conform VS06 (KNA 2.2) en de minimumeisen van de provincie van Noord-Brabant zoals gedefinieerd in " <i>Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van een inventariserend en waarderend booronderzoek</i> " dd. 03/03/05. (zie bijlage 2, dit PvE)
Versijning en oplaag eindrapport	Het rapport dient binnen 6 weken na de afronding van het veldwerk in conceptvorm gereed te zijn. Het eindrapport dient in 5 exemplaren aangeleverd te worden aan de opdrachtgever en het bevoegd gezag en één exemplaar aan de ROB.
Deponering	Vondsten en documentie conform KNA 2.2 en de richtlijnen van het Provinciaal depot voor bodemvondsten van Noord-Brabant zoals gedefinieerd in het document " <i>Eisen ten behoeve van aanlevering van vondsten en onderzoeksdocumentatie, Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant</i> "
Beperkingen	

7. Randvoorwaarden	
Personele randvoorwaarden	Het onderzoek moet verricht worden door een door het CvAK gecertificeerd archeologisch bedrijf en conform de KNA 2.2. Het onderzoek moet uitgevoerd worden door een veldteam bestaande uit een medior-archeoloog en een veldtechnicus.
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn veldwerk	en Het veldwerk dient binnen maximaal 3 werkdagen uitgevoerd te zijn.
Uitvoeringscondities veldwerk	De toegankelijkheid, betredingstoestemming en het milieurapport wordt door de opdrachtgever geregeld. De opdrachtnemer dient zich in kennis te stellen van kabels en leidingen door middel van een KLIC-melding.
Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg, en evaluatie	Nvt
Selectieprocedure tijdens het veldwerk (i.h.b. bij archeologische begeleiding)	Nvt
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn eindrapport	uitwerking; (concept) Conceptrapport binnen drie weken na de uitvoering van het veldwerk. Eindrapport na goedkeuring door de opdrachtgever met een eindtermijn van drie weken na het verschijnen van het conceptrapport.
Termijn overdracht van vondsten, monsters en documentatie	Uiterlijk 4 weken na inzending van het standaardrapport, conform specificatie aanleveren vondsten en monsters (DS02), KNA 2.2 (1 april 2005)
Procedure toetsing eindproduct door bevoegd gezag	De uitvoerder overhandigt na goedkeuring van het conceptrapport aan het bevoegd gezag het eindrapport en de bewijzen van overdracht van vondsten en documentatie. Het eindrapport dient altijd binnen twee jaar na afronding van het veldwerk opgeleverd te worden.

8. Wijzigingen na evaluatie	
Wijzigingen tijdens het veldwerk	Nvt.
Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	Nvt.
Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	Nvt.

9. Literatuur en bijlagen	
Literatuur	E. de Boer. Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek. Intern concept. BILAN januari 2006.

BILAN

RAPPORT 2007

Valkenswaard (NB) – Kloosterpark

Proefsleuvenonderzoek

DEFINITIEF CONCEPT D.D. 11-05-07

in opdracht van Croonen Adviseurs

Rapport-ID

Titel	Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Proefsleuvenonderzoek.	
ISSN	1572-3194-2007/concept	
Rapportnummer	2007/concept	
Aantal pagina's	52	
Opdrachtgever	Croonen Adviseurs	
Contactpersoon opdrachtgever	Mw. H. van Griensven	
Onderzoekskader	Nieuwbouw	
Projectleider BILAN	Mw. H. Vanneste	
Auteur(s)	Mw. M. Mostert	
Kaarten en afbeeldingen	Dhr. J. van Gestel	
Datum concept	11 mei 2007	
Digitale versie	ja	
Verzending concept aan	Croonen Adviseurs	
Akkoord BILAN	Dhr. C. Witteveen Directeur	Dhr. C. Verbeek Senior-archeoloog

BILAN

B: Fontys Hogescholen, Mollergebouw
Prof. Goossenslaan 1-01, ruimte A 1.16, Tilburg
P: Postbus 90903, 5000 GD TILBURG
T: 0877 876322
F: 013 5360051
E: bilan@fontys.nl
W: www.bilan.nl

© BILAN 2007

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Administratieve gegevens project.....	9
1.2 Ligging van het plangebied.....	10
1.3 Huidig en toekomstig gebruik	11
2 Kader en doelstelling van het proefsleuvenonderzoek	12
2.1 Resultaten vooronderzoek	12
2.2 Doelstelling van het proefsleuvenonderzoek.....	13
2.3 Onderzoeksmethode.....	13
3 Resultaten van het veldonderzoek.....	15
3.1 Stratigrafie.....	15
3.2 Sporen en structuren.....	17
3.3 Vondsten.....	19
3.4 Interpretatie en datering.....	19
4 Beantwoording van de onderzoeksvragen	19
5 Waardering	20
6 Selectieadvies.....	21
7 Literatuur	23
Bijlage 1: Lijst van afkortingen en codes conform NEN 5104	25
Bijlage 2: Vondstenlijst	27
Bijlage 3: Sporenlijst.....	29
Bijlage 4: Programma van Eisen	31
Bijlage 5: Overzicht archeologische perioden	43
Bijlage 6: Overzicht geologische perioden	45
Bijlage 7: Toetsingslijst onderzoeksrapporten	47

Figuren

Fig. 1: Ligging van het plangebied in de regio.....	10
Fig. 2: Huidig grondgebruik in plangebied en omgeving.....	11
Fig. 3: Locatie van de werkputten in het plangebied.	14
Fig. 4: Profiel werkput 1.....	15
Fig. 5: Profiel werkput 2.....	16
Fig. 6: Profiel werkput 3.....	16
Fig. 7: Overzicht sporen (vlak 1) in de werkputten 1 en 2.....	17
Fig. 8: Werkput 3, vlak 1.	18
Fig. 9: Coupe spoor 1.....	18

Samenvatting

Op 11 en 12 september 2006 voerde BILAN in opdracht van Croonen Adviseurs b.v., een proefsleuvenonderzoek uit in het plangebied Kloosterpark in Valkenswaard (Noord-Brabant). Op grond van het bureauonderzoek werd aan het plangebied een hoge archeologische verwachting toegekend, die te relateren was aan verwachte ligging op hoge zwarte enkeerdgronden. Uit de omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische vondsten bekend, die met name dateren uit het Neolithicum, ijzertijd, Romeinse tijd, late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Tijdens het booronderzoek bleek dat de bodem in het plangebied, conform de gestelde verwachting, kon worden geclassificeerd als een hoge zwarte enkeerdgrond. Het oorspronkelijke bodemprofiel was door ploegen in het esdek opgenomen. Door latere verstoringen was ook de overgang van het esdek naar de C-horizont gedeeltelijk verstoord. Op basis van deze waarneming werd de verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden deels beperkt tot diep ingegraven sporen. Door middel van een proefsleuvenonderzoek diende inzicht te worden verkregen in de archeologische waarde van het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek had als doel de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden te onderzoeken.

Voor het totale plangebied werd in het Programma van Eisen gesteld dat dit door middel van zes proefsleuven onderzocht diende te worden. Er zou 600 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd worden, met een totale dekking van 6 %. De aanleg van de zesde proefsleuf, in het noordoostelijk deel van het plangebied, kon echter geen doorgang vinden daar zich op de betreffende locatie een winkel bevond. Voorts werd door de gemeente Valkenswaard verzocht om het zuidelijk deel van het plangebied (fig. 1), waar zich momenteel een parkeerterrein bevindt, in dit stadium nog niet te onderzoeken. Ook bleken delen van het plangebied niet toegankelijk door de aanwezigheid van bomen, struiken, semi-verharding, opslag van materiaal en een hek.

In totaal werden uiteindelijk slechts drie werkputten aangelegd in het centrale deel van het plangebied. Tijdens het onderzoek werden een aantal sporen aangetroffen, waaronder een middeleeuwse kuil, mogelijk een waterput die waarschijnlijk onderdeel uitmaakt van een nederzetting. In zijn totaliteit ontbrak het echter aan voldoende informatie over het gehele plangebied om de vragen zoals die in het Programma van Eisen worden gesteld te kunnen beantwoorden. Het onderzoek heeft mede hierdoor onvoldoende informatie opgeleverd om tot een waardestelling over te gaan.

Geadviseerd wordt om, in het gebied dat reeds door middel van proefsleuven is onderzocht en het terreindeel ten noorden daarvan, een archeologische begeleiding uit te voeren tijdens de geplande sloop- en graafwerkzaamheden. Voor het resterende, nog niet onderzochte, zuidelijk deel van het plangebied blijft onveranderd het advies om dit door middel van proefsleuven te onderzoeken, voorafgaand aan de graafwerkzaamheden.

Dit selectieadvies dient door het bevoegd gezag omgezet te worden in een selectiebesluit.

1 Inleiding

Op 11 en 12 september 2006 voerde BILAN in opdracht van Croonen Adviseurs b.v., namens VASO Kloosterpark, een proefsleuvenonderzoek uit in het plangebied Kloosterpark in Valkenswaard (Noord-Brabant). Het onderzoek werd uitgevoerd op basis van een Programma van Eisen¹ dat werd geaccordeerd door provinciaal archeoloog M. Meffert, namens het bevoegd gezag, zijnde de gemeente Valkenswaard. Het onderzoek werd aangemeld bij de ROB onder CIS-code 18945.

De aanleiding voor dit onderzoek was de voorgenomen nieuwbouw in het plangebied. Door deze plannen worden eventuele archeologische waarden bedreigd. Om de archeologische verwachting van het terrein te bepalen was eerder een archeologisch vooronderzoek, een bureau- en booronderzoek, uitgevoerd². Naar aanleiding van de resultaten van het vooronderzoek werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit onderzoek had als doel de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden te onderzoeken.

De projectleider was mw. H. Vanneste, onder wetenschappelijke leiding van senior archeoloog dhr. C. Verbeek. Verder participeerden dhr. M. Blom (veldtechnicus) in het onderzoek. Het project werd uitgevoerd conform de kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 2.2 en het Programma van Eisen³.

1.1 Administratieve gegevens project

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Kloosterpark
Straat	Luikerweg
Centrumcoördinaten	x = 159.876 / y = 373.268
Oppervlakte plangebied	1 ha
Kaartblad	57B
Opdrachtgever	Croonen Adviseurs
Uitvoerder	BILAN
CIS meldingnummer	18945
KLIC meldingnummer	06G098018
BILAN projectcode	B1188
Bevoegd gezag	Gemeente Valkenswaard

¹ Verbeek 2006, zie bijlage 4.

² De Boer 2006.

³ Verbeek 2006, zie bijlage 4.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van Valkenswaard in de gelijknamige gemeente (Provincie Noord-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 1 hectare. Het gebied wordt in het westen begrensd door de Molenstraat, in het noorden door de Luikerweg en in het oosten door zowel het perceel van de Sint Nicolaaskerk als de Maastrichterweg.

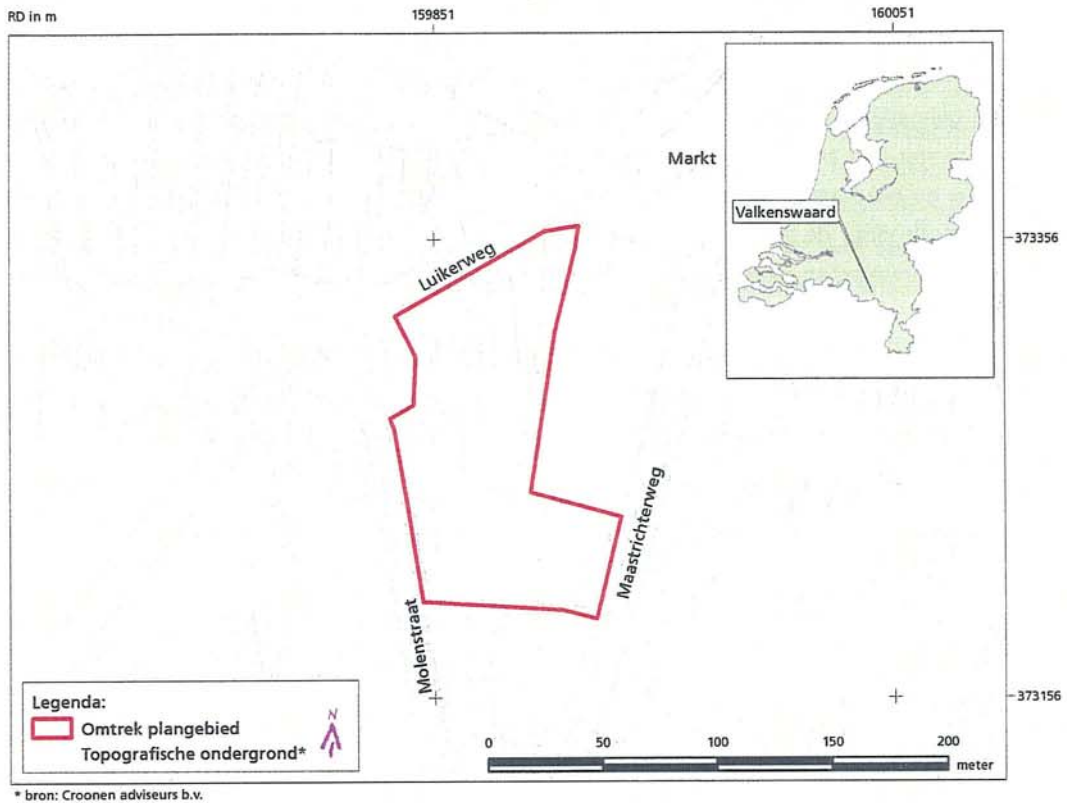

Fig. 1: Ligging van het plangebied in de regio.

1.3 Huidig en toekomstig gebruik

Het noordwestelijke deel van het plangebied was ten tijde van het onderzoek bebouwd. Het centrale deel was in gebruik als tuin behorende bij deze gebouwen, terwijl in het zuidelijke deel een parkeerplaats aanwezig was. In het uiterste zuidoostelijke deel bevond zich een speeltuin. Na de sloop van de gebouwen zal nieuwbouw (winkels, appartementen, woningen) plaatsvinden, waarbij tevens nieuwe infrastructuur zal worden aangelegd.

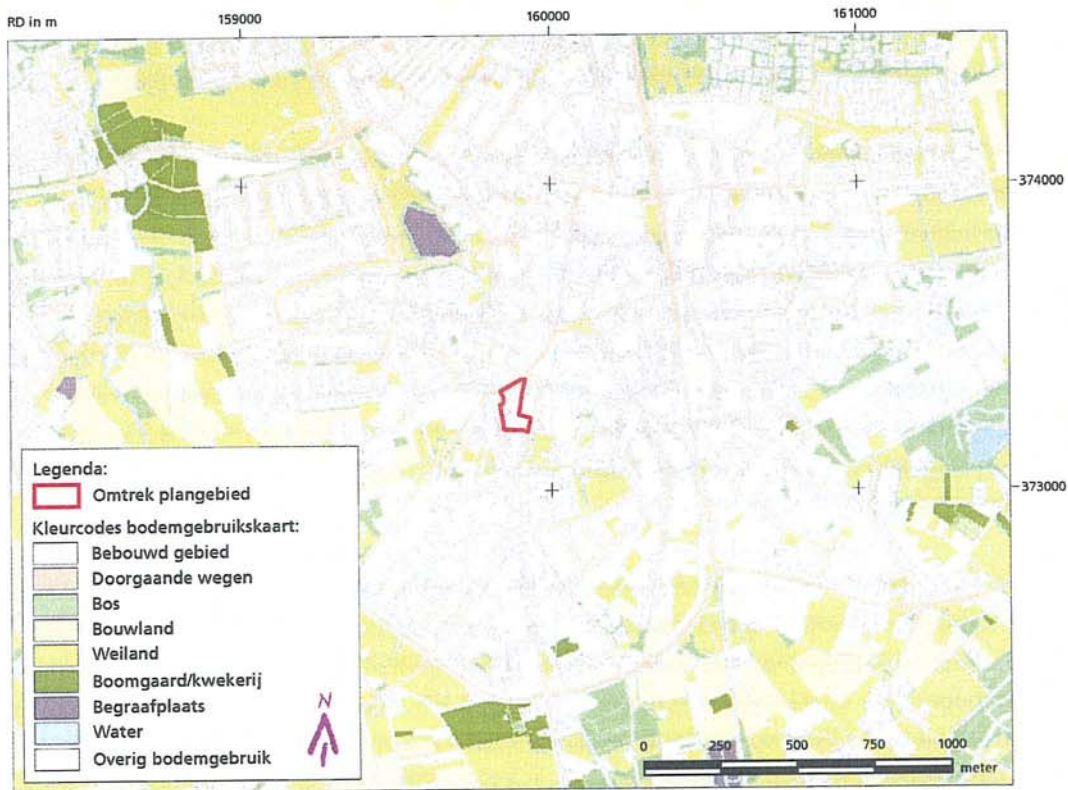

Fig. 2: Huidig grondgebruik in plangebied en omgeving.
Bron: Archis II

2 Kader en doelstelling van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Resultaten vooronderzoek

Op grond van het bureauonderzoek werd aan het plangebied een hoge archeologische verwachting toegekend, die te relateren is aan de ligging op de hoge zwarte enkeerdgronden. Deze gronden worden gekenmerkt door een humeus dek (esdek) met een dikte van 50 cm of meer, die het oorspronkelijke bodemprofiel, en dus mogelijk onderliggende archeologische waarden, tegen diepe grondverstoringen kan beschermen. In de omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische vondsten gedaan, die met name dateren uit het Neolithicum, ijzertijd, Romeinse tijd, late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

In de buurt van het plangebied lag in de vijftiende eeuw de hoeve *den Hatenhof*. 'Hof'- en 'hoven'-toponiemen hebben over het algemeen een vroegmiddeleeuwse oorsprong. Het plangebied lag in het begin van de negentiende eeuw in het zuidoostelijke deel van het dorp Valkenswaard. In deze periode was het noordelijke deel al bebouwd, terwijl het zuidelijke deel nog een agrarische functie had. In de loop van de negentiende en twintigste eeuw is in het centrale en oostelijke deel van het plangebied bebouwing aanwezig geweest. Alleen het zuidwestelijke deel is voor zover bekend nooit bebouwd geweest. Als gevolg hiervan zal afhankelijk van de funderingsdiepte de bodem in het plangebied gedeeltelijk verstoord zijn geraakt. Aangezien in het plangebied een esdek werd verwacht, was de verwachting dat de bodem en daarmee de mogelijk aanwezige archeologische waarden, in een groot deel van het plangebied onverstoord zouden zijn.

Tijdens het booronderzoek werden zes karterende boringen gezet met een Edelmanboor met een diameter van 20 cm. Uit dit onderzoek is gebleken dat de bodem in het plangebied kon worden geclassificeerd als een hoge zwarte enkeerdgrond. Het oorspronkelijke bodemprofiel was door ploegen in het esdek opgenomen. Door latere verstoringen was ook de overgang van het esdek naar de C-horizont gedeeltelijk verstoord. Op basis van deze waarneming werd de verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden deels beperkt tot diep ingegraven sporen. In het noordelijke deel van het plangebied werd in de tuin van een huis aan de Luikerweg nog een vrijwel volledig onverstoord podzolprofiel aangetroffen, waarin dus mogelijk nog een onverstoord archeologisch sporenniveau aanwezig was. In het oostelijke deel langs de Maastrichterweg was het bodemprofiel door bouw- en sloopwerkzaamheden in de negentiende en twintigste eeuw echter geheel verdwenen. Er werden geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Ondanks deze vaststellingen behield het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze is gerelateerd aan enerzijds de aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden en anderzijds de ligging nabij de hoeve 'Hatenhof'. Op basis van het booronderzoek enerzijds en de verstoringen door de historische bebouwing anderzijds was het onvoldoende duidelijk in welke mate deze de mogelijk onderliggende archeologische sporen hebben verstoord. Om hierover duidelijkheid te krijgen werd een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd.

2.2 Doelstelling van het proefsleuvenonderzoek

Op basis van het onderhavige proefsleuvenonderzoek dienen uitspraken te worden gedaan over de aanwezigheid van een eventuele vindplaats. Per aangetroffen vindplaats dan wel periode dient een waardering te worden uitgevoerd conform KNA (VS07).

Op basis van de resultaten wordt een aanbeveling gedaan over de behoudenswaardigheid van de vindplaats. Indien de vindplaats behoudenswaardig wordt geacht dient een advies te worden gegeven over de mogelijkheden tot bescherming *in* of *ex situ* en de randvoorwaarden die daarbij gelden. Het onderzoek dient ook aanbevelingen te formuleren indien eventuele vindplaatsen zich buiten het onderzoeksgebied lijken voort te zetten.

Met in acht neming van bovenstaande doelstelling dient het proefsleuvenonderzoek antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

- *Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporencusters?*
- *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*
- *Uit welke periode dateren de sporen?*
- *Wat is de relatie met de omgeving?*
- *Wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?*
- *Wanneer is het esdek aangelegd?*
- *Welke archeologische sporen zijn te relateren aan de hoeve 'Hatenhof'?*
- *In hoeverre worden de archeologische waarden bedreigd door de toekomstige nieuwbouw?*
- *Indien archeologische waarden worden bedreigd, kunnen dan beheersmaatregelen worden getroffen?*

2.3 Onderzoeksmethode

Voor het totale plangebied werd in het Programma van Eisen⁴ gesteld dat dit door middel van zes proefsleuven onderzocht diende te worden. Er zou op deze manier 600 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd worden, met een totale dekking van 6 %. De aanleg van de zesde proefsleuf, in het noord oostelijk deel van het plangebied, kon echter geen doorgang vinden daar zich op de betreffende locatie een winkel bevond. Voorts werd door de gemeente Valkenswaard verzocht om het zuidelijk deel van het plangebied (fig. 1), waar zich momenteel een parkeerterrein bevindt, in dit stadium nog niet te onderzoeken. Ook bleken delen van het plangebied niet toegankelijk door de aanwezigheid van bomen, struiken, semi-verharding, opslag van materiaal en een hek.

In totaal werden uiteindelijk slechts drie werkputten aangelegd in het centrale deel van het plangebied (Fig. 3). Er werd in totaal 275 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd met een dekkingspercentage van 2,75%. De werkputten werden aangelegd met een graafmachine met gladde bak door laagsgewijs de grond te verwijderen tot op het archeologisch leesbare niveau.

⁴ Verbeek, 2006, d.d.8 augustus 2006 (versie 3), Meffert, 11 september 2006

Bij de aanleg van het vlak werd het vondstmateriaal in vakken van 5 x 5 meter verzameld. De meetpunten werden met behulp van een meetsysteem gekoppeld aan het landelijke coördinatennet.

Het vlak werd gefotografeerd, gewaterpast en ingetekend op schaal 1/50. Conform de richtlijnen in de KNA werden sporen die deel uitmaakten van structuren niet of slechts selectief gecoupeerd en niet worden afgewerkt.

Overige sporen werden alleen gecoupeerd als dat nodig was voor het beantwoorden van de vragen. Deze coupes werden gefotografeerd en ingetekend op een schaal 1/20. Van elke sleuf werd een representatief deel van 5 m breedte van het lengteprofiel gefotografeerd en ingetekend op schaal 1/20.

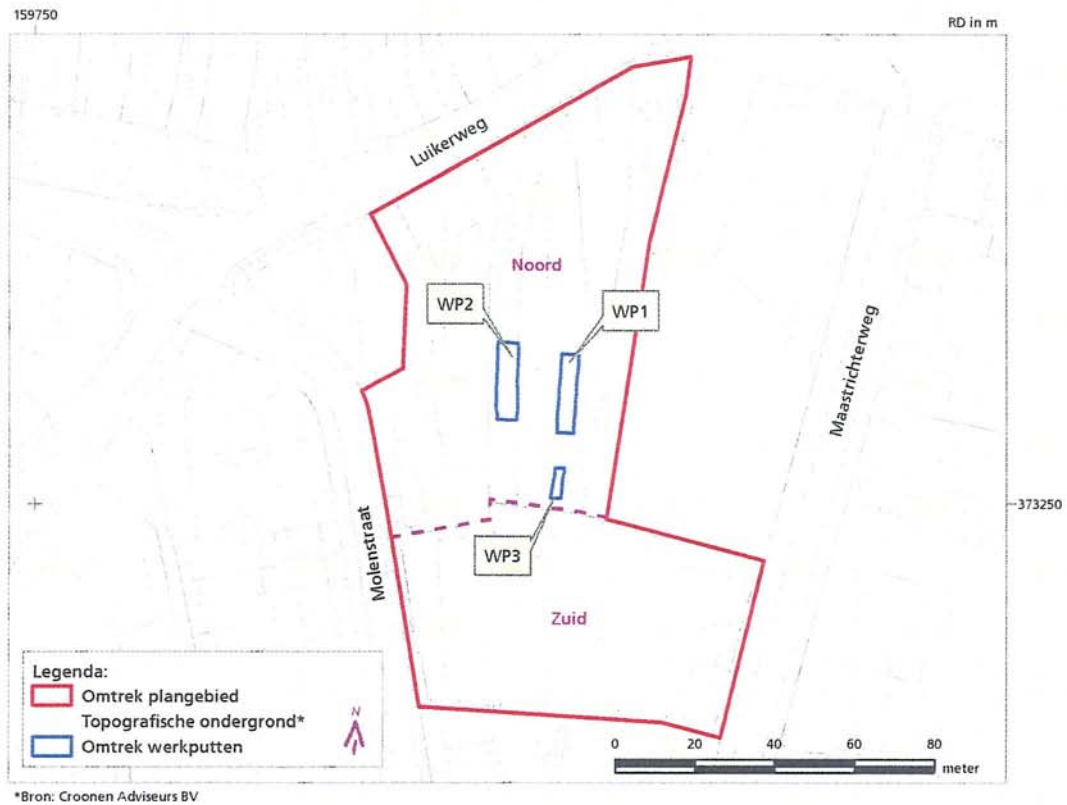

Fig. 3: Locatie van de werkputten in het plangebied.

3 Resultaten van het veldonderzoek

In alle drie de werkputten werd een profiel afgestoken en gedocumenteerd. De profielen worden in de figuren 4, 5 en 6 afgebeeld en hieronder beschreven.

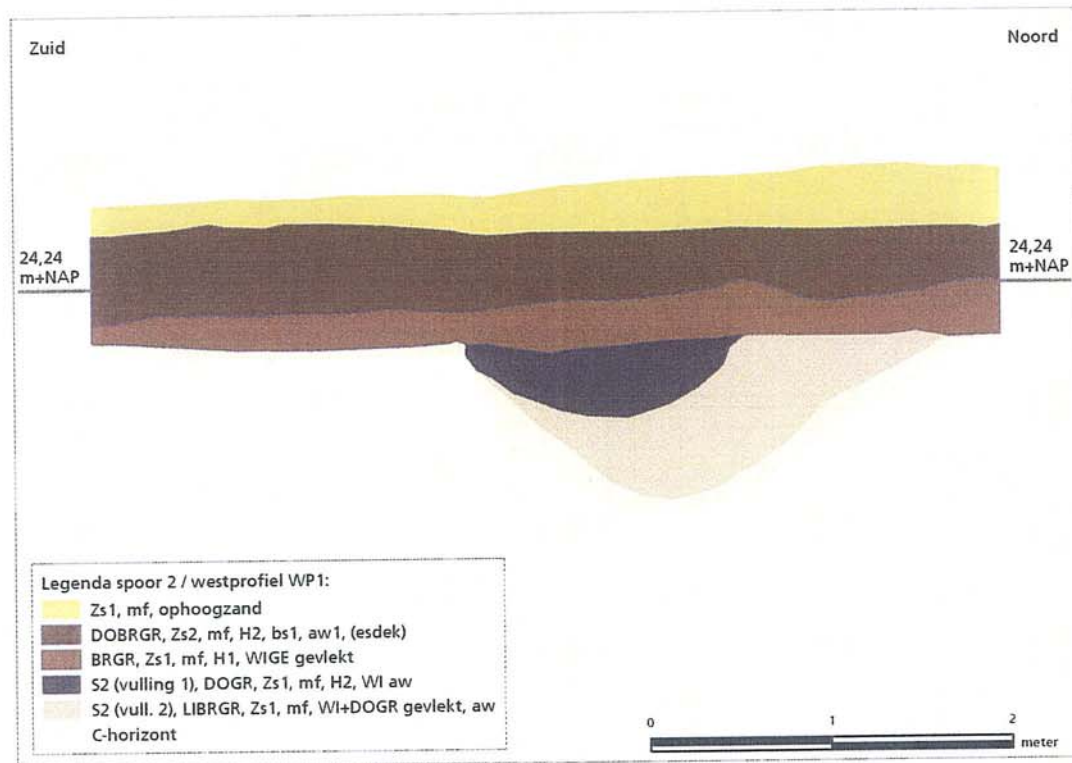

Fig. 4: Profiel werkput 1.

3.1 Stratigrafie

In het profiel van werkput 1 bevond zich bovenop de C-horizont een esdek met daarop een ophogingslaag van geel zand. Onder het esdek is een spoor (spoor 2) te zien, een kuil met twee vullingen. In het profiel van werkput 2 was op de C-horizont een esdek aanwezig met daarop een dun ophogingslaagje met tegels. Tussen het esdek en de C-horizont is een lichtgrijsbruine laag aanwezig. Deze laag is de top van de C-horizont, hier is door bioturbatie grond vanuit het esdek vermengd geraakt. In werkput 3 bevond zich bovenop de C-horizont een esdek met daarop een verstoorde laag en een dun ophogingslaagje van geel zand met daarop tegels. In alle gevallen bestond het profiel uit een C-horizont met daarop een esdek en/of ophogingslaag.

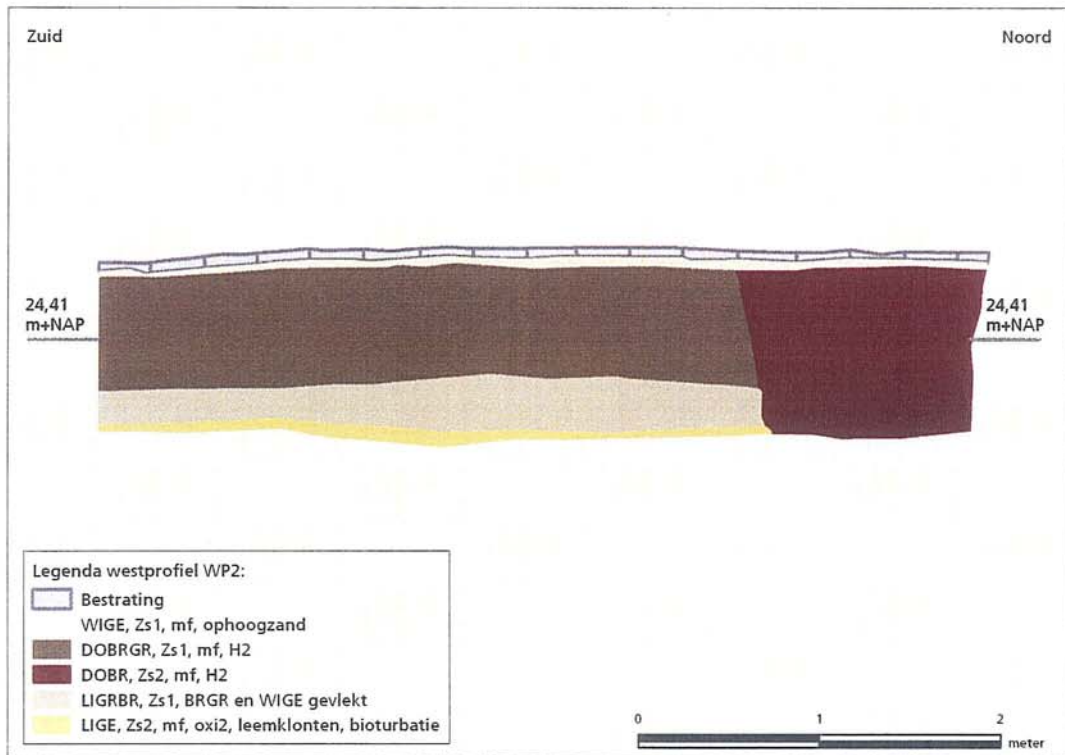

Fig. 5: Profiel werkput 2.

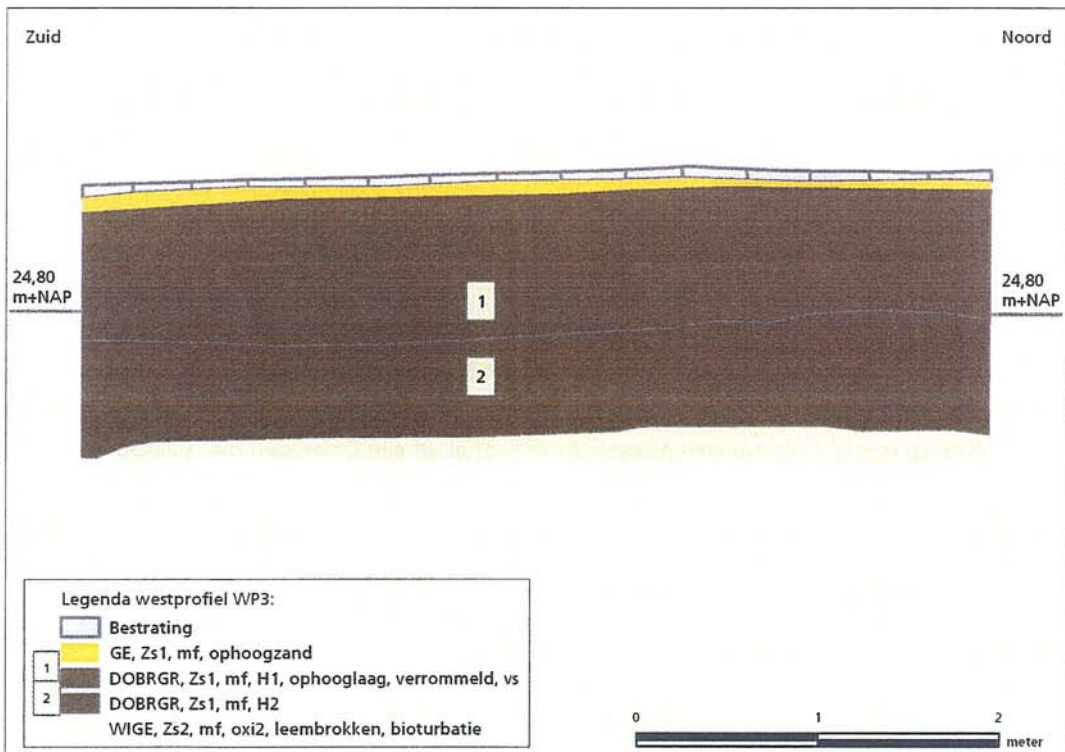

Fig. 6: Profiel werkput 3.

3.2 Sporen en structuren

In de werkputten 2 en 3 werden geen sporen aangetroffen, alleen natuurlijke en recente verstoringen. In werkput 1 werden vier sporen gedocumenteerd (fig. 7, 8). Deze sporen bestonden uit twee kuilen (spoor 1 en 2), een paalkuil (spoor 3) en een greppeltje (spoor 4). De precieze aard van de sporen 1 en 2 kon niet verder worden onderzocht, omdat deze zich buiten het bereik van de kraan bevonden. Het betreft in beide gevallen een grote (afval) kuil. Spoor 2 was mogelijk een waterput. De paalkuil en twee kuilen zijn gecoupeerd om de aard van de sporen te onderzoeken en om vondstmateriaal te verzamelen voor de datering van de sporen (fig. 4, 9)⁵. De sporen waren 20 cm (paalkuil, spoor 3) en 60-80 cm (kuilen 2 en 1) diep onder het vlak. Er was geen structureel verband tussen de verschillende sporen.

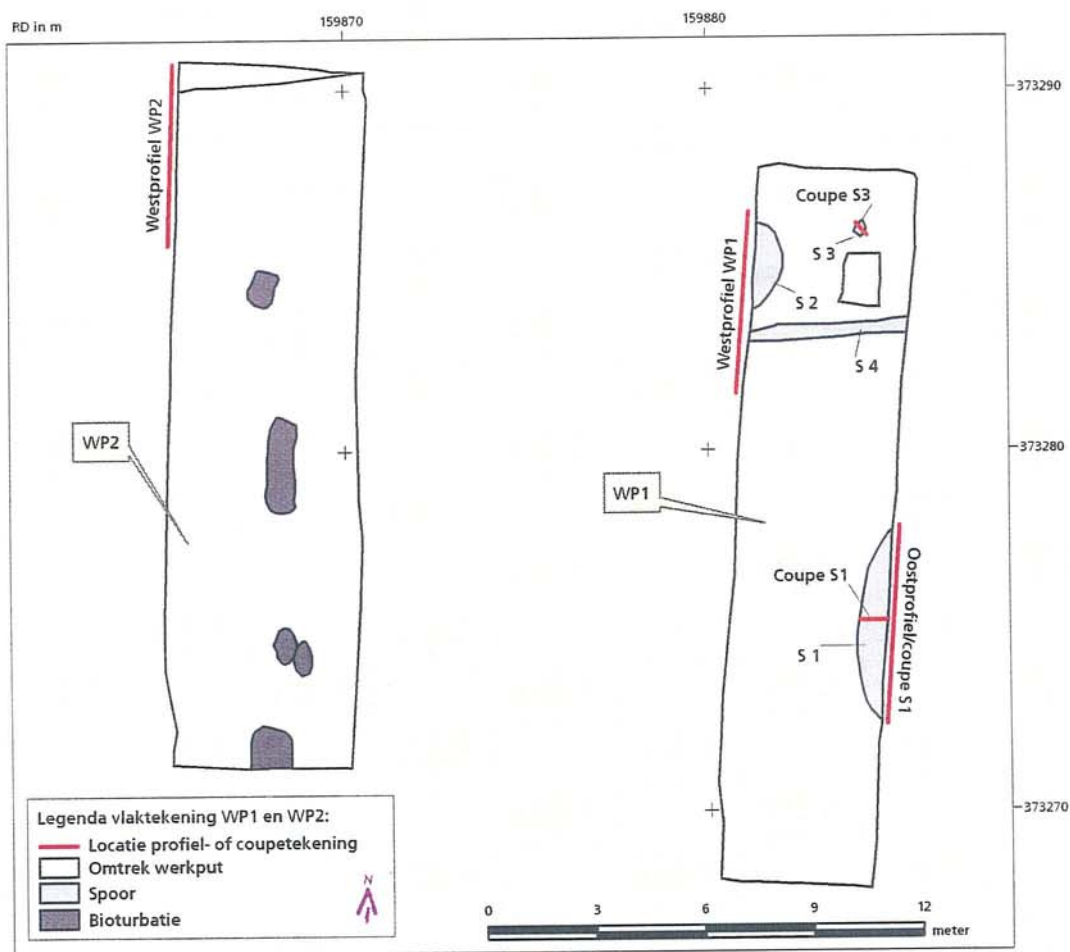

Fig. 7: Overzicht sporen (vlak 1) in de werkputten 1 en 2.

⁵ Verdere informatie over de sporen en vondsten in de sporen- en vondstenlijst, bijlage 3 en 4.

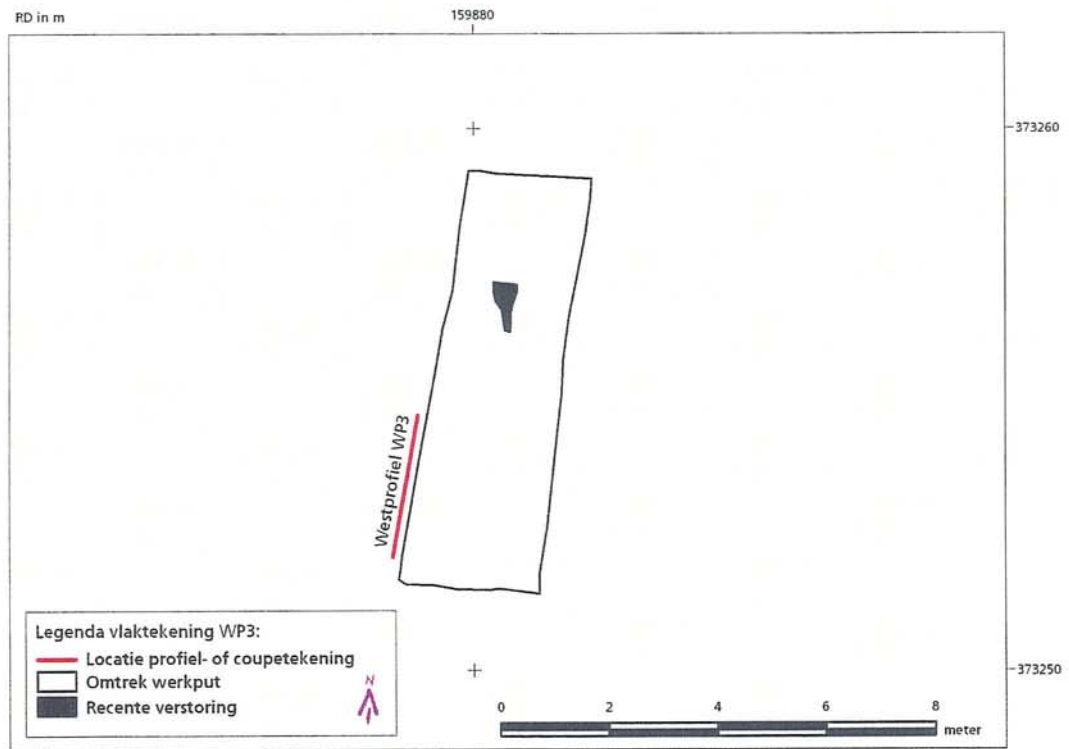

Fig. 8: Werkput 3, vlak 1.

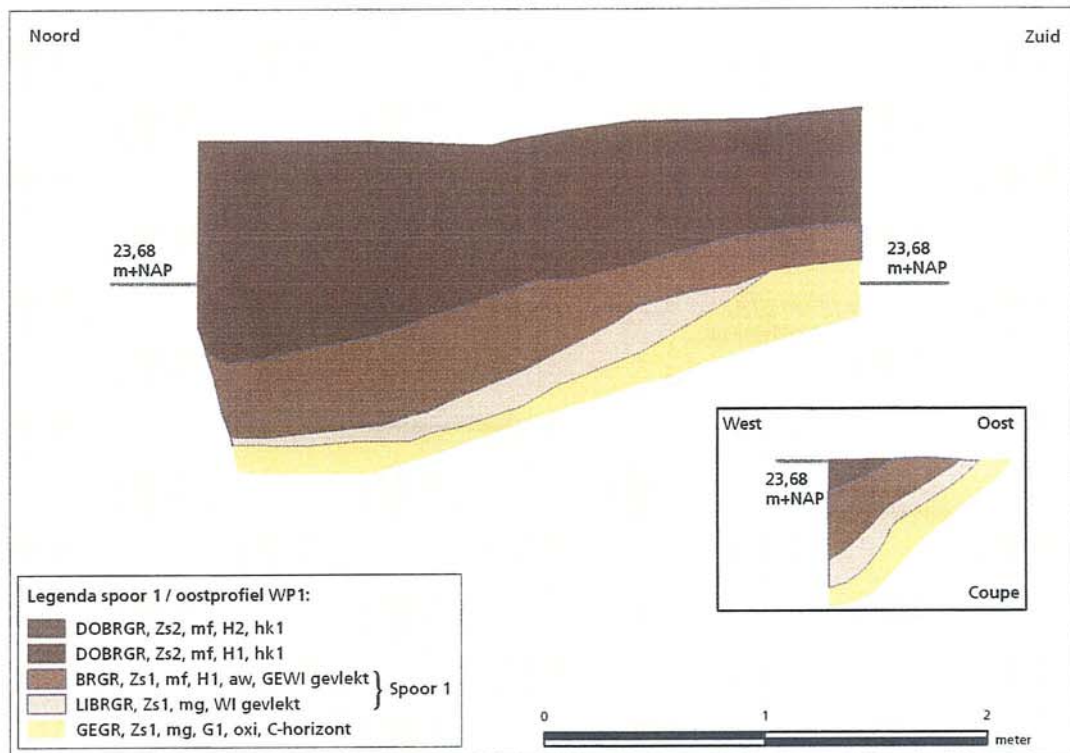

Fig. 9: Coupe spoor 1.

3.3 Vondsten

In werkput 1 werden bij de aanleg van het vlak en bij het couperen van de verschillende sporen vondsten gedaan. Deze vondsten bestonden uit een baksteenfragment, een fragment dierlijk bot en zeven aardewerkfragmenten. Ter datering van de sporen werd het aardewerk gedetermineerd⁶. Uit spoor 2 kwamen twee middeleeuwse aardewerkfragmenten, Elmpt en Zuid-Limburgs (datering 1050-1350). Uit de sporen 1 en 4 kwam recenter materiaal, bestaande uit fragmenten faience, steengoed en roodbakkend aardewerk (datering 1600-1900).

3.4 Interpretatie en datering

Er werden in totaal drie werkputten aangelegd. In deze werkputten werden verschillende sporen aangetroffen uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Het spoor dat in de Middeleeuwen (1050-1350) gedateerd kon worden betreft een grote kuil, mogelijk een waterput. In de betreffende periode is het gebruikelijk om waterputten in de directe nabijheid van de nederzetting aan te leggen. Het is dan ook waarschijnlijk dat deze waterput onderdeel is van een nabijgelegen nederzetting.

Naast de Middeleeuwse kuil konden een kuil, een paalkuil en een greppeltje worden gedocumenteerd. Deze sporen werden niet in enig verband tot elkaar aangetroffen. Aan de hand van het vondstmateriaal konden deze sporen gedateerd worden in de Nieuwe tijd.

4 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Het veldwerk diende antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?

Er werden in totaal vier sporen aangetroffen. Deze sporen bestonden uit twee kuilen, een paalkuil en een greppeltje. De kwaliteit van de sporen was redelijk goed. Het oorspronkelijke podzolprofiel is echter volledig in het esdek opgenomen waardoor alleen resten van diep ingegraven sporen bewaard zijn gebleven. Deze sporen waren goed zichtbaar in het vlak en in de coupes.

- Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?

Er werden in totaal negen vondsten gedaan, een baksteenfragment, een fragment dierlijk bot en zeven aardewerkfragmenten. Het aardewerk is gedetermineerd en dateert respectievelijk uit de Late Middeleeuwen (spoor 2) tussen 1050 en 1350 en de Nieuwe Tijd (sporen 2 en 4) tussen 1600 en 1900.

- Uit welke periode dateren de sporen?

Aan de hand van de datering van het aardewerk kan spoor 2 in de (late) Middeleeuwen worden gedateerd en de sporen 1 en 4 in de Nieuwe tijd. Uit spoor 3 komt een baksteenfragment, dat het spoor in de late Middeleeuwen of jonger dateert.

⁶ Determinatie uitgevoerd door A. van de Venne van BAAC.

- Wat is de relatie met de omgeving?

In de omgeving zijn enkele waarnemingen bekend van aardewerkvondsten uit de Middeleeuwen en spitsporen; een cultuurlaag uit de late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd⁷. Deze waarnemingen hebben ongeveer dezelfde datering als de aangetroffen sporen, maar er is geen directe relatie aanwijsbaar.

- Wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?

Er zijn geen duidelijke aanwijzingen voor een woonplaats met een bepaalde bewoningsduur. De sporen zijn afkomstig uit de (late) Middeleeuwen en Nieuwe tijd, maar kunnen niet direct met elkaar in verband worden gebracht als het gaat om structuren of andere verbanden.

- Wanneer is het esdek aangelegd?

Er werd geen vondstmateriaal in het esdek aangetroffen. Uit de coupe in spoor 2 kwam echter wel aardewerk, dat gedateerd is tussen 1050 en 1350. Spoor 2 bevond zich onder het esdek, waardoor het esdek in ieder geval na 1350 moet zijn gevormd. Waarschijnlijk is er een relatie tussen de vorming van het esdek en de nabijgelegen hoeve *den Hatenhof*. Deze hoeve wordt in de vijftiende eeuw vermeld, maar was waarschijnlijk al langer in gebruik. Door het agrarische gebruik van de omliggende gebieden vanuit de hoeve, ontstond in de loop der tijd door bemesting uit de potstal een dik humeus dek, het esdek.

- Welke archeologische sporen zijn te relateren aan de hoeve 'Hatenhof'?

Waarschijnlijk is het esdek in het plangebied ontstaan door agrarische activiteiten vanuit de hoeve *Hatenhof*. Mogelijk zijn de middeleeuwse sporen te relateren aan vroegere activiteiten binnen en in de omgeving van het plangebied.

- In hoeverre worden de archeologische waarden bedreigd door de toekomstige nieuwbouw?

Bij bodemversturende activiteiten zullen de sporen bedreigd worden. Het spoorniveau bevindt zich op een diepte van 0,30 tot 0,80 m onder het maaiveld en zullen bij de graafwerkzaamheden die gepaard gaan aan de nieuwbouw (van woningen) vernietigd worden.

- Indien archeologische waarden worden bedreigd, kunnen dan beheersmaatregelen worden getroffen?

De archeologische waarden worden bedreigd door de geplande bouwactiviteiten. Om de waarden te kunnen behouden moeten deze *in-* of *ex situ* worden bewaard. Dit houdt in dat de sporen behouden blijven door bijvoorbeeld de bouwplannen aan te passen of doormiddel van een opgraving. De beslissing over de manier waarop archeologische waarden behouden moeten blijven hangt af van resultaten van de waardering van de vindplaats.

5 Waardering

De waardstelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 2.2) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit (zie tabel 1). De waardering geldt voor de sporen die werden aangetroffen en kunnen worden geëxtrapoleerd naar de volledige vindplaats(en).

⁷ Archisnummers 53065, 45360, 53047, 53049, 53053, 44634.

Doordat slechts een klein deel van het terrein kon worden onderzocht is het niet mogelijk om uitspraken te kunnen doen over het gehele plangebied. De waardering van de vindplaats kan hierdoor niet worden uitgevoerd

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			niet mogelijk
	Conservering			niet mogelijk
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			niet mogelijk
	Informatiewaarde			niet mogelijk
	Ensemblewaarde			niet mogelijk
	representativiteit	Niet van toepassing		

6 Selectieadvies

In totaal werden uiteindelijk slechts drie werkputten aangelegd in het centrale deel van het plangebied. Tijdens het onderzoek werden een aantal sporen aangetroffen, waaronder een middeleeuwse kuil, mogelijk een waterput die waarschijnlijk onderdeel uitmaakt van een nederzetting. In zijn totaliteit ontbrak het echter aan voldoende informatie over het gehele plangebied om de vragen zoals die in het Programma van Eisen worden gesteld te kunnen beantwoorden. Het onderzoek heeft mede hierdoor onvoldoende informatie opgeleverd om tot een waardestelling over te gaan.

Geadviseerd wordt om, in het gebied dat reeds door middel van proefsleuven is onderzocht en het terreindeel ten noorden daarvan, een archeologische begeleiding uit te voeren tijdens de geplande sloop- en graafwerkzaamheden. Voor het resterende, nog niet onderzochte, zuidelijk deel van het plangebied blijft onveranderd het advies om dit door middel van proefsleuven te onderzoeken, voorafgaand aan de graafwerkzaamheden.

Dit selectieadvies dient door het bevoegd gezag omgezet te worden in een selectiebesluit.

7 Literatuur

De Boer 2006

E. de Boer, 2006. Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek. Bilanrapport 2006/72.

Verbeek 2006

C. Verbeek, 2006. Programma van Eisen. Valkenswaard (NB) Kloosterpark. Proefsleuvenonderzoek. Versie 3 08/08/2006.

Bijlage 1: Lijst van afkortingen en codes conform NEN 5104

korrelgrootte	naam van fractie
< 2 µm	lutumfractie
≥ 2 µm - < 63 µm	siltfractie
≥ 63 µm - < 2 mm	zandfractie
≥ 2 mm - < 63 mm	grindfractie (schelpenfractie)
≥ 63 mm - < 200 mm	stenenfractie
≥ 200 mm - < 630 mm	keienfractie
≥ 630 mm	blokkenfractie

Bijmengsel klei

Omschrijving	code	bij grondsoort
kleiig	KX	zand
zwak kleiig	K1	veen
sterk kleiig	K2	veen
mineraalarm	KM	veen

Bijmengsel silt

omschrijving	code	bij grondsoort
siltig	SX	grind
zwak siltig	S1	klei, zand
matig siltig	S2	klei, zand
sterk siltig	S3	klei, zand
uiterst siltig	S4	klei, zand

Bijmengsel zand

omschrijving	code	bij grondsoort
zwak zandig	Z1	grind, klei, leem, veen
matig zandig	Z2	grind, klei
sterk zandig	Z3	grind, klei, leem, veen
uiterst zandig	Z4	grind, klei

Bijmengsel grind

omschrijving	code
zwak grindig	G1
matig grindig	G2
sterk grindig	G3

Bijmengsel humus

omschrijving	code
zwak humeus	H1
matig humeus	H2
sterk humeus	H3

Zandmediaanklasse

omschrijving	code	bij korrelgrootte
uiterst fijn	uf	≥ 63 - < 105 µm
zeer fijn	zf	≥ 105 - < 150 µm
matig fijn	mf	≥ 150 - < 210 µm
matig grof	mg	≥ 210 - < 300 µm
zeer grof	zg	≥ 300 - < 420 µm
uiterst grof	ug	≥ 420 - < 2000 µm (= 2 mm)

Grindverdeling

omschrijving	code	bij korrelgrootte
fijn grind	FG	2 - 5.6 mm
matig grof grind	MGG	5.6 - 16 mm
zeer grof grind	ZGG	16 - 63 mm

Overige bodemkenmerken

ar	aardewerk
bs	baksteen
ca	kalkgehalte
con	(ijzer)concretie
gs	glas
hok	houtskool
ht	hout
ks	koolas
mo	mortel
mn	mangaan
n.v.t.	niet van toepassing
oer	ijzeroer
oxi	oxidatie
pn	puin
pl	plantenresten
ps	plastic
sk	steenkool
vl	verbrande leem
vs	verstoord
vu	vuursteen
indet	indetermineerbaar

hoeveelheid algemeen	omschrijving	code
<1 %	spoor	1
≥1 - 10 %	weinig	2
≥10 - 30 %	veel	3
≥30 - 50 %	zeer veel	4

hoeveelheid grind	percentage	code
spoor	< 1 %	1
weinig	≥ 1 - < 25 %	2
veel	≥ 25 - < 50 %	3
zeer veel	≥ 50 - < 75 %	4
uiterst veel	≥ 75 %	5

hoeveelheid plantenresten	percentage	code
geen plantenresten	= 0 %	PL0
spoor plantenresten	> 0 - < 1 %	PL1
weinig plantenresten	≥ 1 - < 10 %	PL2
veel plantenresten	≥ 10 %	PL3
hoeveelheid plantenresten		PLX
onbekend		

Kleurcodes boorstaten

bl	blauw
br	bruin
do	donker
ge	geel
gn	groen
gr	grijs
li	licht
ol	olijf
or	oranje
pa	paars
ro	rood
rz	roze
wi	wit
zw	zwart

Bijlage 2: Vondstenlijst

vondstnummer	put	vak	vlak	spoor	laag	globaal	specifiek	materiaal	soort	type	aantal	fragment	opmerkingen	herkomst	dateringen
1		1	1	2		KER	KER	Elmpt			2	wand	coupe	Elmpt	1150-1350
1		1	1	2		KER	KER	Zuid-Limburgs			9	wand	coupe	Zuid-Limburg	1050-1225
2		1	1	3		KER	BKR	baksteen	rood		1	fragment	coupe		
3		1	1	4		KER	KER	Faience			2	wand	aanleg vlak		1625-1800
4		1	1	1		KER	KER	Faience		zalfpot?	1	bodem	coupe, aanleg vlak		1625-1800
4		1	1	1		KER	KER	steengoed	grijs	kan	1	wand	coupe, aanleg vlak; kobaltblauw met appliques van ronde medaillons met bloemmotief	Westerwald	1720-1760
4		1	1	1		KER	KER	steengoed	grijs	kan	1	rand	coupe, aanleg vlak; kobaltblauwe rand	Westerwald	1700-1900
4		1	1	1		KER	KER	roodbakkend			2	wand	coupe, aanleg vlak		1600-1900
4		1	1	1		OXX	ODB				1	fragment			

Bijlage 3: Sporenlijst

spoor nr.	put nr.	vlak nr.	tek. Nr.	omschrijving	datering	vondst nr.
1	1	1	1	kuil	Nieuwe tijd (1600-1900)	4
2	1	1	1	kuil	Middeleeuwen (1050-1350)	1
3	1	1	1	paalkuil	Late Middeleeuwen of jonger	2
4	1	1	1	greppel	Nieuwe tijd (1625-1800)	3

Bijlage 4: Programma van Eisen

BILAN

Postbus 90903
5000 GD Tilburg
t: 0877 874278
f: 013 5360051
e: bilan@fontys.nl
l: www.bilan.nl

Programma van Eisen Proefsleufonderzoek

Valkenswaard (NB), Kloosterpark

Datum: 08/08/2006

Versie:

3

LOCATIE	Valkenswaard, Kloosterpark
PROJECT	Valkenswaard, Kloosterpark

PLAATS BINNEN ARCHEOLOGISCH PROCES
Inventariserend veldonderzoek (IVO): Proefsleufonderzoek

OPSTELLER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteurs	BILAN Drs. C.Verbeek Postbus 90903 / 5000 GD Tilburg Tel. 0877-874295 / c.verbeek@fontys.nl	08/08/2006	
Projectleider (senior archeoloog)	BILAN Drs. C.Verbeek Postbus 90903 / 5000 GD Tilburg Tel. 0877-874295 / c.verbeek@fontys.nl	08/08/2006	
Mede-opstellers			

OPDRACHTGEVER	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Croonen Adviseurs Postbus 435 5240 AK Rosmalen contactpersoon: dhr. L. Bruinsma		

BEVOEGD GEZAG	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Gemeente	Gemeente Valkenswaard Postbus 10100 5550 GA Valkenswaard		
Goedkeuring namens Bevoegd Gezag	Provinciaal archeoloog: dr. Martin Meffert Provincie Noord-Brabant Brabantlaan 1 Postbus 90151 5200 MC 's-Hertogenbosch tel. 073-6808020		
Overig / onbekend (toelichten)			
ROB (beschermd monument / projectvergunning / grote projecten)			

UITVOEREND BEDRIJF / INSTELLING*	
Naam	
Contactpersoon	
Telefoon / e-mail	

DATUM ONDERZOEK	
Start	Na accordering van het Programma van Eisen en in overleg met de opdrachtgever
Duur	

* Vaak is bij het opstellen van een PvE het uitvoerend bedrijf of instelling (nog) niet bekend; bij de melding ex art. 41 Mw is dit echter wel het geval. Op laatstgenoemd moment moet dit onderdeel zijn ingevuld

BASISGEGEVENS	
Projectnaam	Valkenswaard, Kloosterpark
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Kloosterpark
Gemeente code	VA
Kaartblad	57B
X-coördinaat	159.876
Y-coördinaat	373.268
Kadaster-nr.	
CMA/AMK-status	Nvt
CAA-nr.	Nvt
CMA-nr.	Nvt
ARCHIS-monument-nr.	Nvt
ARCHIS-waarnemings-nr.	
CIS-code (onderzoeksmeldingsnummer)	
Oppervlakte plan- of onderzoeksgebied	1 ha
Huidig grondgebruik	Bouwland

PERIODE(N)	COMPLEXTYPE(N)
Vroege prehistorie (paleo/meso/neo)	Onbekend
Late prehistorie (brons/ijzer)	Onbekend
Romeinse tijd	Onbekend
Middeleeuwen (vroeg/laat/NT)	Onbekend; gezien de ligging van het plangebied nabij de oude hoeve 'Hatenhof' zijn nederzettingssporen vanaf de late Middeleeuwen te verwachten.

1. Doel en reden van het onderzoek	
Doel	Door middel van proefsleuven dient inzicht verkregen te worden in de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden binnen het plangebied.
Reden	Momenteel is het noordwestelijke deel van het plangebied bebouwd. Het centrale deel is in gebruik als tuin behorende bij deze gebouwen, terwijl in het zuidelijke deel een parkeerplaats aanwezig is. In het uiterste zuidoostelijke deel bevindt zich een speeltuin. In de toekomst worden de bestaande gebouwen gesloopt en zal nieuwbouw (winkels, appartementen, woningen) plaatsvinden, waarbij tevens nieuwe infrastructuur zal worden aangelegd. Bij het booronderzoek werd vastgesteld dat in het plangebied een esdek aanwezig is van 50 tot 120 cm dik; enkel in het noordelijk gedeelte van het plangebied zijn oorspronkelijke bodemhorizonten bewaard. In het grootste gedeelte van het plangebied komen A/C-profielen; in het oostelijk gedeelte is de bodem verstoord tot in de top van de C-horizont. Door de ligging van het plangebied nabij de laatmiddeleeuwse hoeve 'Hatenhof' blijft een hoge verwachting bestaan voor het aantreffen van archeologische waarden uit de late middeleeuwen.
Selectiebesluit (alleen na IVO)	

2. Resultaten van het tot dusver uitgevoerde onderzoek

Administratieve gegevens

Bureauonderzoek	
Uitvoerder	Bilan
Uitvoeringsperiode	Februari 2006
Publicatie	E. De Boer, 2006. <i>Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek. Bilanrapport 2006/Conceptversie.</i>
Overig onderzoek	
Uitvoerder	Bilan
Uitvoeringsperiode	Februari 2006
Uitvoeringsmethode	Acht boringen met een Edelmanboor met een diameter van 20 cm tot 25 cm in de C-horizont
Publicatie	E. De Boer, 2006. <i>Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek. Bilanrapport 2006/Conceptversie.</i>

Bewaarplaats van vondsten en documentatie

Resultaten: landschappelijke en aardwetenschappelijke context	
Huidig grondgebruik; (sub) recente ingrepen en verstoringen	Momenteel is het noordwestelijke deel van het plangebied bebouwd. Het centrale deel is in gebruik als tuin behorende bij deze gebouwen, terwijl in het zuidelijke deel een parkeerplaats aanwezig is. In het uiterste zuidoostelijke deel bevindt zich een speeltuin. In het oostelijke deel van het plangebied langs de Maastrichterweg is het bodemprofiel door bouw- en sloopwerkzaamheden in de negentiende en twintigste eeuw geheel verdwenen.
NAP-hoogte maaiveld	Ca. 24 m +NAP
Fysiek-landschappelijke, geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken	Op de bodemkaart is de bebouwde kom van Valkenswaard en dus het plangebied niet gekarteerd. Ten westen en zuiden van Valkenswaard komen hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21) voor met grondwatertrap VI en VII. Ten noorden en oosten bevinden zich voornamelijk haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (Hd21-VII) en veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (Hn21-VVI). Tijdens het booronderzoek is gebleken dat in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden aanwezig zijn.
Cultuurlandschappelijke en historisch-geografische kenmerken	<p>Het plangebied lag aan het begin van de negentiende eeuw in het zuidelijke deel van het dorp Valkenswaard. Dit dorp lag in een smalle circa noord-zuid georiënteerde strook met akkers, die in het westen werden begrensd door het beekdal van De Dommel Rivier en in het oosten door het beekdal van de De Tongreep Rivier en de 'woeste gronden' van de Nederheide en de Turgbergsche Heide.</p> <p>Valkenswaard was vroeger bekend als Wedert, dat waarschijnlijk is afgeleid van 'wede' (kreupelhout, struikgewas) en 'aard' (gemene weide). Rond 1600 kreeg Valkenswaard als gevolg van een bloeiende varkensmarkt de naam Verkenswedert. In de daaropvolgende eeuwen werd Valkenswaard beroemd door de valkenvangers en kreeg het dorp zijn huidige naam Valkenswaard.</p> <p>Het plangebied zelf maakte in het begin van de negentiende eeuw deel uit van een kleine driehoekige akker, die in het oosten werd begrensd door De Maastrichtse Baan (de huidige Maastrichterweg), in het westen door Het Heuvelmans Straatje (de huidige Molenstraat) en in het noorden door de Steenweg van Luik naar s Bosch (de huidige Luikerweg). De huidige Maastrichterweg en de Molenstraat werden voor circa 1700 respectievelijk die Brede Straet en de Gruenstraat genoemd. Aan het begin van de huidige Molenstraat lag in de vijftiende eeuw de hoeve den Hatenhof. 'Hof'- en 'hoven'-toponiemen hebben over het algemeen een vroegmiddeleeuwse oorsprong. In 1499 was ene Hovelmans de eigenaar van deze boerderij en veranderde de naam van de boerderij met bijbehorende gronden (o.a. het huidige plangebied) in t Heuvelmanneke.</p> <p>Ten noordoosten van het plangebied lag Het Markt Veld, een driehoekig plein. Ook ten noordwesten van het plangebied bevond zich een driehoekig plein. Deze pleinen, waarin een waterkuil was gegraven, behoorden tot de gemeijnt (gemeenschappelijke gronden) en werden gebruikt als drenkplaats voor het vee. Voor het laatste kwart van de vorige eeuw werden dergelijke driehoekige plein ten onrechte als van Frankische oorsprong (circa vijfde tot zevende eeuw) aangezien.</p> <p>In het noordelijke deel van het plangebied was langs de huidige Luikerweg in deze periode al sprake van aaneengesloten bebouwing. De rest van het plangebied was onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als akker en/of (moes)tuin. Eind negentiende eeuw en begin twintigste eeuw was de situatie langs de huidige Luikerweg nog vrijwel ongewijzigd. Ten oosten van het plangebied was in 1858-60 een Rooms-katholieke kerk gebouwd. Centraal in het plangebied, op overgang van de huidige parkeerplaats naar de achtertuinen van de bebouwing aan de Luikerweg, bevond zich een gebouw.</p> <p>In 1896 werd in het oostelijke deel van het plangebied langs de Maastrichterweg het Sint Antoniusgesticht annex Theresiaschool gebouwd dat door de zusters van de Congregatie Franciscanessen werd geleid. In 1907 en 1914 werd de school vergroot. Halverwege de twintigste eeuw was het gebouw centraal in het plangebied niet meer aanwezig. In de daarop volgende jaren zijn in het noordelijke deel van het plangebied langs de huidige Molenstraat enkele gebouwen gebouwd. In 1969 is de Theresiaschool in het oostelijke deel van het plangebied langs de huidige Maastrichterweg gesloopt. Sindsdien is de bebouwingssituatie van het plangebied niet meer gewijzigd.</p>

Resultaten: perioden en sites	
Regionale archeologische context	<p>Aangezien het plangebied in de bebouwde kom ligt is het plangebied op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) niet gekarteerd. Op basis van extrapolatie van de omringende gebieden heeft het plangebied (middel)hoge archeologische verwachting, die te relateren is aan het voorkomen van hoge zwarte enkeerdgronden of veld-/haarpodzolgronden.</p> <p>Volgens ARCHIS, de database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, zijn in het plangebied geen archeologische waarnemingen geregistreerd. In de omgeving zijn echter wel diverse waarnemingen bekend.</p> <p>Op circa 350 m ten noordwesten van het plangebied zijn bij de bouw van een boerderij aan de Dijkstraat in 1923 diverse aardewerkfragmenten en crematieresten aangetroffen, die dateren uit de ijzertijd (Archisnr. 34065). Op bijna 500 m ten westen zijn bij een archeologische veldkartering aardewerkfragmenten uit de periode 1050 – 1500 n.C. gevonden (Archisnr. 53065). Op circa 900 m zuidelijk van het plangebied is met een metaaldetector in een vers aangelegd wegcunet een zilveren Romeinse munt gevonden, die in de periode 60 – 46 v.C. is geslagen (Archisnr. 47018 en 52224).</p> <p>Op circa 1 km ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een cluster waarnemingen. Zo zijn bij een archeologisch booronderzoek diverse aardewerkfragmenten aangetroffen, die dateren uit de midden-ijzertijd, Romeinse tijd en late Middeleeuwen (Archisnr. 45360). Nabij dit terrein zijn bij een archeologische veldkartering diverse aardewerkfragmenten uit de periode Neolithicum – ijzertijd gevonden (Archisnr. 53055). Bij een archeologisch booronderzoek ten zuiden hiervan is een groot aantal aardewerkfragmenten gevonden dat dateert uit de periode Neolithicum tot ijzertijd en in mindere mate Romeinse tijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53047, 53049 53053). Nog zuidelijker zijn een Terra sigillata kom uit de midden-Romeinse tijd (Archisnr. 14403) en diverse aardewerkfragmenten en een ijzeren mes uit de Romeinse tijd gevonden (Archisnr.14404).</p> <p>Ten oosten van deze waarnemingen zijn op een terrein bij een proefsleuvenonderzoek vijf of zes clusters van antropogene sporen aangetroffen die dateren uit de ijzertijd en Romeinse tijd (Archisnr. 44634). De vondsten omvatten o.a. boomstampotten, aardewerkfragmenten en een groot aantal paalsporen uit de ijzertijd en Romeinse tijd en spitsporen en een cultuurlaag uit de late Middeleeuwen – Nieuwe tijd. Tevens zijn in deze omgeving een stenen bijl uit het Neolithicum (Archisnr. 45000), vuursteenartefacten (Mesolithicum-Neolithicum) en aardewerkfragmenten uit de ijzertijd en Middeleeuwen (Archisnr. 53057) gevonden.</p>
Aard en ouderdom van de vindplaats	<p>Onbekend; op basis van de gegevens uit de Indicatieve Kaart van Archeologische waarden, de geomorfologische en de bodemkundige ligging, worden in het plangebied vondsten en/of sporen verwacht uit de periode vanaf het Laat-Paleolithicum tot het heden.</p> <p>Gezien de ligging van het plangebied nabij de laat middeleeuwse hoeve 'Hatenhof' heeft het plangebied een hoge verwachting voor nederzettingssporen uit de Late Middeleeuwen.</p>
Gaafheid en conservering (structuren, sporen, vondsten, paleo-ecologische resten)	<p><u>Gaafheid:</u> De oorspronkelijke natuurlijke bodem is (gedeeltelijk) in het esdek opgenomen waardoor archeologische sporen geheel of gedeeltelijk zijn verdwenen en/of afgetopt. In het zuidoosten van het plangebied is de bodem recent verstoord. Het proefsleuvenonderzoek dient uit te wijzen of archeologische sporen onder het esdek aanwezig zijn enerzijds en anderzijds de gaafheid ervan te bepalen.</p> <p><u>Conservering:</u> Onbekend; onverbrande organische resten worden enkel onder de grondwatertafel verwacht.</p>
Begrenzings en oppervlakte van de <u>totale</u> vindplaats (dus ook <u>buiten</u> het plangebied)	Onbekend
Begrenzing en oppervlakte van (het deel van) de vindplaats <u>binnen</u> het plangebied	Onbekend
Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	Op basis van de boringen wordt het archeologische leesbaar niveau van circa 50 cm tot 150 -mv verwacht.

Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	
Structuren en sporen	Nederzettingssporen zoals paalkuilen, afvalkuilen, waterputten, greppels en grachten.
Artefacten: anorganisch	Te verwachten zijn: aardewerk, natuursteen, metaal, verbrande leem en glas.
Artefacten: organisch	Boven de grondwatertafel wordt enkel verbrand bot en verkoold plantaardig materiaal verwacht. Onverkoelde organische resten kunnen op de diepere niveaus onder de grondwater voorkomen in bijvoorbeeld waterputten of diepe kuilen en greppels.
Paleo-ecologische resten	Pollen, (verkoelde) zaden, hout etc. Onverkoelde organische resten kunnen op de diepere niveaus onder de grondwaterspiegel voorkomen, bijvoorbeeld in waterputten of diepe kuilen en greppels.
Complexiteit	Standaard

3. Vraagstelling	
Onderzoekskader, relatie met NOA, synergie	
Onderzoeksvragen	<p><u>Algemeen:</u></p> <p>Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?</p> <p>Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?</p> <p>Uit welke periode dateren de sporen?</p> <p>Wat is de relatie met de omgeving?</p> <p>Wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?</p> <p>Wanneer is het esdek aangelegd?</p> <p><u>Specifiek:</u></p> <p>Welke archeologische waarden zijn te relateren aan de hoeve 'Hatenhof'?</p> <p>In hoeverre worden de archeologische waarden bedreigd door de toekomstige nieuwbouw?</p> <p>Indien archeologische waarden worden bedreigd, kunnen dan beheersmaatregelen worden getroffen?</p>
Aanbevelingen	<p>Op basis van het onderzoek dienen uitspraken te worden gedaan over de aanwezigheid van een eventuele vindplaats. Per aangetroffen vindplaats dan wel periode dient een waardering te worden gemaakt conform KNA (VS07). Op basis van de resultaten wordt een aanbeveling gedaan over de behoudenswaardigheid van de vindplaats. Indien de vindplaats behoudenswaardig wordt geacht dient een advies te worden gegeven over de mogelijkheden tot bescherming <i>in</i> of <i>ex situ</i> en de randvoorwaarden die daarbij gelden.</p> <p>Het onderzoek dient ook aanbevelingen te formuleren indien eventuele vindplaatsen zich buiten het onderzoeksgebied lijken voort te zetten.</p>
Beperkingen	<p>Ten tijde van het booronderzoek was een gedeelte van het planbied niet toegankelijk en het zuiden van het plangebied was verhard. Omwille van kadastrale grenzen in het noorden van het plangebied bieden slechts enkele percelen een mogelijkheid om een proefsleuf aan te leggen.</p> <p>Met betrekking tot de verharding in het zuiden van het plangebied heeft de gemeente Valkenswaard aangegeven dat dit gedeelte van het plangebied nog geruime tijd als parkeerterrein gebruikt zal worden en proefsleuven 3 – 5 pas in een latere fase aangelegd kunnen worden.</p>

4. Veldwerk	
Strategie	<p>Proefsleufonderzoek conform KNA 2.2.</p> <p>Het plangebied wordt door middel van vijf proefsleuven onderzocht met een dekking van 5 %. Er dient minimaal 500 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd te worden. In principe worden vijf min of meer noordzuid geïoriënteerde proefsleuven van 25 x 4 meter aangelegd (figuur 1).</p> <p>Er wordt in principe één opgravingsvlak aangelegd op een relevant spoorniveau op de C-horizont. Bij de aanleg van de vlakken wordt laagsgewijs verdiept.</p> <p>Sporen worden alleen gecoupeerd voor zover dat noodzakelijk is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de waardering van de vindplaats. Van elke sleuf wordt van het lengteprofiel een representatief profiel van vijf meter gedocumenteerd.</p>
Methoden en technieken	<p>De proefsleuf wordt aangelegd met behulp van een graafmachine met gladde bak door laagsgewijs te verdiepen tot op het spoorniveau.</p> <p>Bij de aanleg van de vlakken wordt gebruik gemaakt van een metaaldetector voor het opsporen van metaalvondsten.</p> <p>Bij de aanleg van het vlak wordt vondstmateriaal per stratigrafische laag, per spoor of in vakken van 5 x 5 meter verzameld.</p> <p>Bijzondere vondsten (o.a. metaalvondsten) worden individueel ingemeten.</p> <p>Van iedere werkput wordt het opgravingsvlak getekend op schaal 1/50. Profielen en coupes worden getekend op schaal 1/20.</p>
Fysisch-geografisch onderzoek	In verband met het beantwoorden van de vragen die samenhangen met de natuurlijke ondergrond in het plangebied dient bij het beschrijven en interpreteren van de profielen een fysisch geograaf betrokken te zijn.
Structuren en grondsporen	<p>Sporen die deel uitmaken van structuren worden niet of slechts selectief gecoupeerd en niet afgewerkt. De overige sporen worden alleen gecoupeerd voor zover dat nodig is voor het beantwoorden van de vraagstelling.</p> <p>Bij een gering aantal sporen/vondsten wordt het totale onderzoek in het veld afgerond door na (telefonisch) overleg met het bevoegd gezag de sporen (gedeeltelijk) af te werken.</p> <p>Indien begravingen en/of crematies worden aangetroffen dient het bevoegd gezag, de opdrachtgever en een fysisch antropoloog te worden geraadpleegd over de te volgen strategie.</p>
Artefacten: anorganisch	<p>Bij de aanleg van de vlakken wordt gebruik gemaakt van een metaaldetector voor het opsporen van metaalvondsten.</p> <p>Bij de aanleg van de vlakken wordt vondstmateriaal per stratigrafische laag, per spoor of in vakken van 5 x 5 meter verzameld.</p> <p>Bij het couperen worden vondsten per spoor en/of spoorlaag verzameld. Uit de profielen wordt vondstmateriaal verzameld per stratigrafische eenheid.</p> <p>Er dient voldoende diagnostisch materiaal verzameld te worden om eventuele vindplaatsen te kunnen waarderen.</p>
Artefacten: organisch	Zie artefacten: anorganisch. Artefacten van organische oorsprong worden geborgen en zo spoedig mogelijk ter conservering naar een specialist gestuurd. Er worden echter geen organische artefacten verwacht.
Paleo-ecologische resten	Uit relevante contexten worden monsters genomen voor archeo-botanisch onderzoek en voor ¹⁴ C en/of AMS dateringen.
Beperkingen	<p>Binnen het plangebied bevindt zich bebouwing en verharding.</p> <p>Met betrekking tot de verharding in het zuiden van het plangebied heeft de gemeente Valkenswaard aangegeven dat dit gedeelte van het plangebied nog geruime tijd als parkeerterrein gebruikt zal worden en proefsleuven 3 – 5 pas in een latere fase aangelegd kunnen worden.</p>

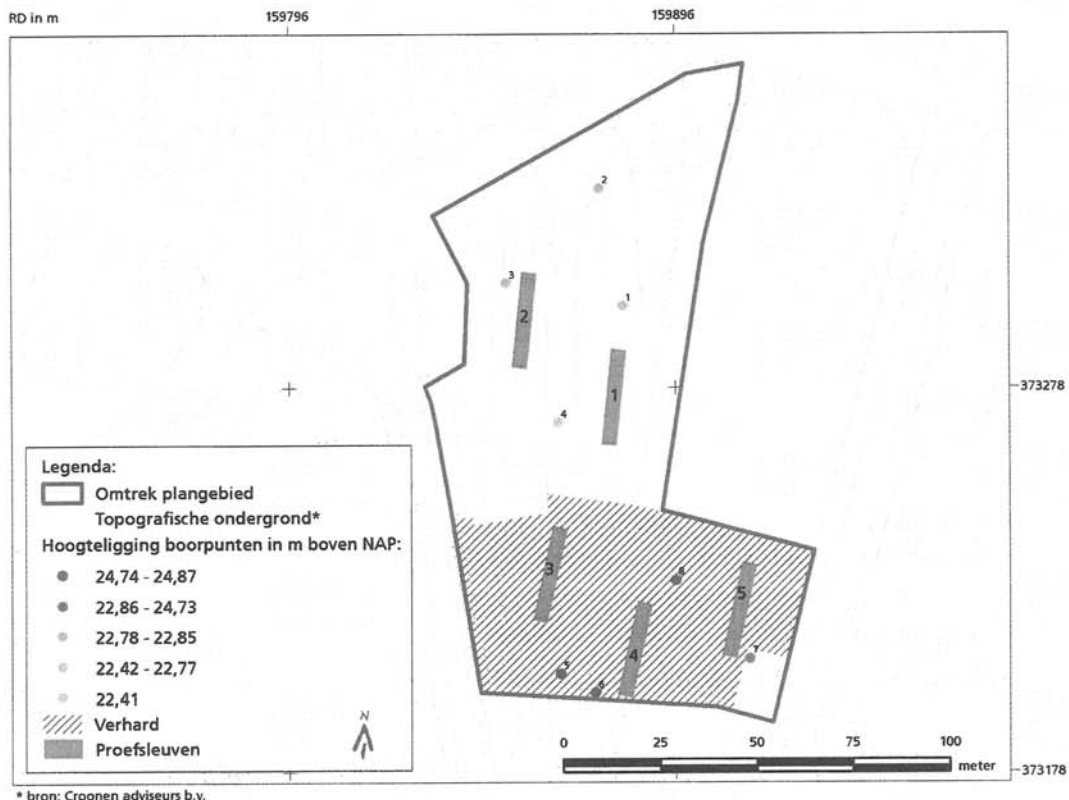
5. Uitwerking en conservering	
Analyse fysische geografie	Profielen worden uitgewerkt door een fysisch geograaf zodat inzicht wordt verkregen op de genese, stratigrafie en ouderdom van het plaggendeek en op de landschappelijke aspecten (bodemgesteldheid en geomorfologie) van het onderzoeksgebied.
Structuren en grondsporen	Alle verzamelde gegevens dienen te worden uitgewerkt om de omvang, de aard, de ouderdom en de fysieke kwaliteit van de vindplaats te bepalen.
Artefacten: anorganisch	Alle vondstcategoriën dienen te worden uitgewerkt om de omvang, de aard, de ouderdom en de fysieke kwaliteit van de vindplaats te bepalen.
Artefacten: organisch	Zie artefacten: anorganisch
Paleo-ecologische resten	Enkel waardering indien noodzakelijk voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en het waarderen van de vindplaats.
Beeldrapportage (objecttekeningen, foto's, kaarten, e.d.)	In het rapport zit een locatiekaart, puttenplan, sporenoverzicht, coupes van sporen, profieltekeningen en ander relevant beeldmateriaal.
Conservering geselecteerd materiaal (zie CvAK-leidraad nr. 1)	Alle voor verder onderzoek relevante vondsten dienen geconserveerd te worden en wel op die wijze dat ze stabiel blijven en later nog bestudeerd kunnen worden.
Beperkingen	Inzake conservering van vondsten en waardering van monsters is voorafgaand overleg met de opdrachtgever vereist.

6. Eindproduct: rapportage en deponering	
Te leveren product	Voorlopig verslag twee weken na beëindigen veldwerk. Eindrapport conform VS06 (KNA 2.2) en de "Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven". (bijlage 1) Bij het eindproduct hoort een bewijs (af te geven door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie.
Inhoud eindrapport	Eindrapport conform VS06 (KNA 2.2) en de "Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven". (bijlage 1)
Verschijsning en oplaag eindrapport	Het rapport dient binnen 6 weken na de afronding van het veldwerk in conceptvorm gereed te zijn. Het eindrapport dient in 5 analoge en één digitaal exemplaar aangeleverd te worden aan de opdrachtgever en één exemplaar aan de ROB en het bevoegd gezag.
Deponering	Vondsten en documentatie dienen te worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant, conform KNA 2.2 en de richtlijnen van het Provinciaal Depot Bodemvondsten zoals gedefinieerd in het document <i>Eisen ten behoeve van aanlevering van vondsten en onderzoeksdocumentatie, Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant</i> ". (www.erfgoedbrabant.nl/docs/aanleveringsvoorwaarden.doc)
Beperkingen	
7. Randvoorwaarden	
Personele randvoorwaarden	Het onderzoek moet verricht worden door een door het CvAK gecertificeerd archeologisch bedrijf en conform de KNA 2.2. Het onderzoek moet uitgevoerd worden door een veldteam geleid door een senior/medior-archeoloog met ervaring in onderzoek in het esdeklandschap van Zuid-Nederland. Bij het onderzoek dient een fysisch geograaf aanwezig te zijn voor de beschrijving, interpretatie en uitwerking van de profielen.
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn veldwerk	en Het veldwerk dient binnen maximaal 1 werkweek uitgevoerd te worden.
Uitvoeringscondities veldwerk	De toegankelijkheid, betredingstoestemming en het milieुरapport wordt door de opdrachtgever geregeld. De opdrachtnemer dient zich in kennis te stellen van kabels en leidingen door middel van een KLIC-melding. De opdrachtnemer neemt kennis van de geldende veiligheidsvoorschriften.
Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg, en evaluatie	Direct na afloop van het veldwerk zullen de resultaten met de opdrachtgever worden geëvalueerd. Tijdens het veldwerk zal dit alleen gebeuren indien bijzondere vondsten en/of grondsporen worden aangetroffen (zie hieronder). De opdrachtgever en het bevoegd gezag zullen op basis van het eindrapport de resultaten toetsen aan dit PvE. De senior archeoloog van het opgravingsbedrijf is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het archeologisch onderzoek en is tevens verantwoordelijk dat de uitwerking en rapportage voldoet aan de in dit PvE gestelde eisen. Voorafgaand aan het veldwerk wordt, liefst in het veld, met de opdrachtgever een overleg gehouden met betrekking tot de praktische zaken van het veldwerk. Indien belangwekkende zaken worden aangetroffen die niet in het PvE waren voorzien vindt overleg plaats met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. Indien substantieel van het PvE afgeweken dient te worden, bijvoorbeeld bij het aantreffen van onverwachte sporen en structuren of indien een geringer deel van het onderzoeksterrein kan worden onderzocht dan dient hiervoor schriftelijk toestemming verkregen te worden van het bevoegd gezag. Het conceptrapport wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de opdrachtgever en het bevoegd gezag. Zonodig zal het bevoegd gezag zich hierover deskundig laten adviseren. De commentaren worden verwerkt in een definitieve rapportage. Minderwerk: nvt. Meerwerk: conservering en paleoecologische monsters. Voor meerwerk is steeds overleg nodig met de opdrachtgever en het bevoegd gezag.
Selectieprocedure tijdens het veldwerk (i.h.b. bij archeologische begeleiding)	Nvt
Uitvoeringsperiode opleveringstermijn eindrapport	uitwerking; (concept)
Termijn overdracht van vondsten, monsters en documentatie	Het basisrapport dient binnen acht weken na de uitvoering van het veldwerk in conceptvorm gereed te zijn. Eindrapport na goedkeuring door de opdrachtgever met een eindtermijn van drie weken na het verschijnen van het conceptrapport. Uiterlijk 2 maanden na inzending van het definitief rapport, conform specificatie aanleveren vondsten en monsters (DS02), KNA 2.2. en de richtlijnen van het Provinciaal Depot Bodemvondsten zoals gedefinieerd in het document <i>Eisen ten behoeve van aanlevering van vondsten en onderzoeksdocumentatie</i> .

	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant". (www.erfgoedbrabant.nl/docs/aanleveringsvoorwaarden.doc)
Procedure toetsing eindproduct door bevoegd gezag	De uitvoerder overhandigt na goedkeuring van het conceptrapport aan het bevoegd gezag het eindrapport en de bewijzen van overdracht van vondsten en documentatie. Het eindrapport dient in ieder geval binnen twee jaar na afronding van het veldwerk opgeleverd te worden.

8. Wijzigingen na evaluatie	
Wijzigingen tijdens het veldwerk	Indien belangwekkende zaken worden aangetroffen die niet in het PVE waren voorzien en het aantreffen van een grafveld vindt overleg plaats met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. Indien substantieel van het PVE afgeweken dient te worden, bijvoorbeeld bij het aantreffen van onverwachte sporen en structuren of indien een geringer deel van het onderzoeksterrein kan worden onderzocht dan dient hiervoor schriftelijk toestemming verkregen te worden van het bevoegd gezag.
Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	Na afloop van het veldwerk wordt in overleg met het bevoegd gezag besloten welke monsters in aanmerking komen om gewaardeerd/gedateerd te worden.
Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	Kwetsbaar vondstmateriaal dient zodanig te worden geconserveerd dat de toestand stabiel blijft. De keuze van de te conserveren vondsten wordt door een senoircheoloog in overleg met de periode- en/of materiaalspecialist en het bevoegd gezag bepaald.

9. Literatuur en bijlagen	
Literatuur	E. De Boer, 2006. <i>Valkenswaard (NB), Kloosterpark. Archeologisch vooronderzoek. Bilanrapport 2006/Conceptversie.</i>
Lijst van bijlagen	Figuur 1: Locatie proefsleuven binnen het plangebied. Bijlage 1: Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven.

Figuur 1: Locatie van de proefsleuven binnen het plangebied.

Bijlage PVA: Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. de rapportage van archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven.

Het opgravingsrapport bevat alle archeologische informatie op basis waarvan een selectiebesluit kan plaatsvinden.

Het rapport bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- paragraaf waarin staat vermeldt wat soort plan het betreft, welke ontwikkelingen er gaan plaatsvinden en tot welke diepte verstoring gaat plaatsvinden en in welke fase van de planprocedure het plan zich bevindt;
- overzichtskaart - met landelijke coördinaten - met begrenzingen plangebied (1:25.000);
- paragraaf met de vraagstelling en de doelstelling van het archeologisch onderzoek. De volgende vragen dienen in ieder geval beantwoordt te worden:
  1. wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?
  2. wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
  3. uit welke periode dateren de sporen?
  4. wat is de relatie met de omgeving?
  5. wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?
  6. en eventueel bij aanwezigheid van enkeerdgronden, wanneer is het esdek aangelegd?
- paragraaf (verantwoording) methode en technieken;
- paragraaf eerder gedane archeologische vondsten in plangebied of nabijheid van plangebied
- overzichtskaart - met landelijke coördinaten - met locatie van de proefsleuven, waarop de hoofdstructuren van de archeologische sites herkenbaar staan aangegeven;
- kaart van het plangebied waarop 1) het areaal van de archeologische sites staan aangegeven, 2) het areaal van verstoorde bodemprofielen in het plangebied staat aangegeven en 3) het gebied staat aangegeven (inclusief reden) dat niet toegankelijk voor onderzoek was;
- de resultaten van het onderzoek dienen te worden geleverd in de vorm van een standaardrapport inclusief vlaktekeningen (zie hieronder) en profieltekeningen en inclusief vondstenlijsten (zie hieronder), sporenlijsten (zie hieronder) en monsterlijsten;
- de vlaktekeningen van de proefsleuven - met landelijke coördinaten - waarop de grondsporen (uitgesplitst naar periode) herkenbaar staan afgebeeld inclusief hun nummer;
- vondstenlijst waarin per archeologisch artefact (AF) staat aangegeven 1) het spoor waarin het AF is aangetroffen, 2) de conserveringstoestand van het AF (verbrand, vorstschade, geërodeerd, etc.), 3) de determinatie, 4) de datering van het AF en 5) een beschrijving van het AF (lengte/breedte/hoogte, baksel/materiaal, versiering, bewerkingsporen, etc.)
- sporenlijst waarin staat aangegeven 1) het soort spoor, 2) de (conserverings-)toestand van het spoor, 3) de datering van spoor en 4) en welke vondstnummers er in aanwezig zijn.
- een waardering van de sites volgens de KNA (zie tabel);
- paragraaf conclusies en aanbevelingen over de evt. noodzakelijke bescherming of het mogelijk vervolgonderzoek.

N.B.

- alle gebruikte afkortingen in het rapport, velden in tabellen en objecten (vlakken/lijnen/punten) in kaarten worden verklaard.

Ten overvloede merken wij op dat ook grondsporen (inclusief sloten, verdedigingslinies, schansen, etc.) en vondsten uit de Nieuw Tijd (tot 1800) gedocumenteerd en gewaardeerd dienen te worden.

Provincie Noord-Brabant

Advies Archeologische MonumentenZorg

Onderwerp
Archeologie, Valkenswaard, Kloosterpark, PvE Proefsleuven

Zaaknummer

Gemeente
Valkenswaard

Plan
Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1 ha. In het plangebied is een kleinschalige percelering, bebouwing, tuinen en een parkeerplaats aanwezig. Het voornemen bestaat de bebouwing in het plangebied te amoveren en te vervangen door nieuwbouw (winkels, appartementen, woningen en infrastructuur).

Het archeologisch vooronderzoek in vorm van boringen (*Valkenswaard (NB), Kloosterpark, Archeologisch vooronderzoek, BILAN-Rapport 2006/???*) heeft uitgewezen dat in het plangebied nog deels een intacte hoge zwarte enkeerdgrond aanwezig is (*PvE, p. 4*).

Beoordeling
Op 9 augustus 2006 hebben wij van het adviesbureau BILAN per elektronische post het verzoek om advies ontvangen inzake het *Programma van Eisen Proefsleufonderzoek, Valkenswaard (NB), Kloosterpark, d.d. 8 augustus 2006, auteur C. Verbeek* (versie 3).

Wij constateren dat het in figuur 1 gepresenteerde proefsleuvenplan niet in een representatieve dekking van het plangebied voorziet. Wij zijn van mening dat – om representatieve dekking te krijgen – een extra proefsleuf (nr. 6) van 25 x 4 meter dient te worden aangelegd. Deze proefsleuf dient ten oosten en tussen de boringen 1 en 2 in te worden aangelegd in het vrij liggende perceel parallel aan de oostelijk grens van het plangebied (De plek waar in versie 2 van het PvE, proefsleuf 1 geprojecteerd stond en het perceel waar nu in versie 3 proefsleuf 1 geprojecteerd staat nog niet toegankelijk was).

Ten overvloede zij vermeldt dat wij in beginsel uitgaan van een dekkingsgraad van 10%, tenzij er gewerkt wordt met de onderbroken proefsleufmethode met een halve fase verspringing: parallelle proefsleufsegmenten regelmatig verspreid over het plangebied (zie *Minimumeisen Provincie Noord-Brabant t.b.v. proefsleuvenonderzoek*). Hierbij worden in raaien intervalsgewijs proefsleufsegmenten gegraven en deze gegraven proefsleufstroken verspringen ten opzichte van elkaar. De verhouding lengte proefsleufsegment : intervallengte verhoudt zich 1: 1. Indien met deze methode wordt gewerkt is een dekkingsgraad van 5% acceptabel. In dit geval gaan wij gelet op de aard van het plangebied (verkaveling; bebouwing, tuinen) bij uitzondering accoord met een lagere dekkingsgraad, hoewel er geen sprake is van *de onderbroken proefsleufmethode*.

Tevens merken wij op dat de gemeente Valkenswaard het project gefaseerd wil laten uitvoeren.

Aan
BILAN
t.o.v. N. Krekelbergh
(n.krekelbergh@fontys.nl)
t.o.v. C. Verbeek
(c.verbeek@fontys.nl)

Kopie aan
Directie SCO
H. Kuijpers

Datum
11 september 2006

Van
Directie SCO
M. Meffert/M. Barwasser

Telefoon
(073) 6808020

Bijstelling 1, Hoofdstuk 4, Veldwerk, onder Strategie, p. 10

Proefsleufonderzoek conform KNA 2.2.

Het plangebied wordt door middel van vijf proefsleuven onderzocht met een dekking van 5 %. Er dient minimaal 500 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd te worden. In principe worden vijf min of meer noordzuid geörienteerde proefsleuven van 25 x 4 meter aangelegd (figuur 1).

Veranderen in:

Proefsleufonderzoek conform KNA 2.2.

Het plangebied wordt door middel van zes proefsleuven onderzocht met een dekking van 6 %. Er dient minimaal 600 m² archeologisch leesbaar vlak aangelegd te worden. In principe worden zes min of meer noordzuid geörienteerde proefsleuven van 25 x 4 meter aangelegd (figuur 1, # inclusief een proefsleuf 6 van 25 x 4 meter precies op de plek van proefsleuf 1 uit versie 2#)

Het project zal in twee fasen worden uitgevoerd, omdat de gemeente Valkenswaard de proefsleuven 3, 4 en 5 nog niet wil laten uitvoeren omdat zij het terrein in het zuiden nog geruime tijd als parkeerterrein wil laten functioneren. De gemeente zal dit deel van het onderzoek in een latere instantie laten uitvoeren. In fase 1 zullen de proefsleuven 1, 2 en 6 worden onderzocht. In fase 2 zullen de proefsleuven 3, 4 en 5 worden onderzocht.

Bijstelling 2, Figuur 1, p. 16

Toevoegen een proefsleuf 6 van 25 x 4 meter precies op de plek van proefsleuf 1 uit versie 2.

Advies

Met inbegrip van de bijstellingen 1 en 2 stemmen wij in met *Programma van Eisen Proefsleufonderzoek, Valkenswaard (NB), Kloosterpark, d.d. 8 augustus 2006, versie 3 auteur C. Verbeek.*

Bijlage 5: Overzicht archeologische perioden

Periode		Code
Paleolithicum	Tot 8800 vC	PALEO
Paleolithicum Vroeg	Tot 300.000 C14	PALEOV
Paleolithicum Midden	300.000 - 35.000 C14	PALEOM
Paleolithicum Laet	35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL
Mesolithicum	8800 – 5300 vC	MESO
Mesolithicum Vroeg	8800 – 7100 vC	MESOV
Mesolithicum Midden	7100 – 6450 vC	MESOM
Mesolithicum Laet	6450 – 5300 vC	MESOL
Neolithicum	5300 – 2000 vC	NEO
Neolithicum Vroeg	5300 – 4200 vC	NEOV
Neolithicum midden	4200 – 2850 vC	NEOM
Neolithicum Laet	2850 – 2000 vC	NEOL
Bronstijd	2000 – 800 vC	BRONS
Bronstijd Vroeg	2000 – 1800 vC	BRONSV
Bronstijd Midden	1800 – 1100 vC	BRONSM
Bronstijd Laet	1100 – 800 vC	BRONSL
IJzertijd	800 – 12 vC	IJZ
IJzertijd Vroeg	800 – 500 vC	IJZV
IJzertijd Midden	500 – 250 vC	IJZM
IJzertijd Laet	250 – 12 vC	IJZL
Romeinse Tijd	12 vC – 450 AD	ROM
Romeinse Tijd Vroeg	12 vC – 70 AD	ROMV
Romeinse Tijd Midden	70 – 270 AD	ROMM
Romeinse Tijd Laet	270 – 450 AD	ROML
Middeleeuwen	450 – 1500 AD	XME
Middeleeuwen Vroeg	450 – 1050 AD	VME
Middeleeuwen Laet	1050 – 1500 AD	LME
Nieuwe Tijd	1500 – heden	NT
Nieuwe Tijd A	1500 – 1650 AD	NTA
Nieuwe Tijd B	1650 – 1850 AD	NTB
Nieuwe Tijd C	1850 – heden	NTC
Onbekend		XXX

Bijlage 6: Overzicht geologische perioden

Periode			C-14 jaren voor heden
Holoceen	Postglaciaal		10.000 – heden
			10.000 – heden
		Subatlanticum	3.000 – heden
		Subboreaal	5.000 – 3.000
		Atlanticum	5.000 – 7.500
Pleistoceen	Weichselien	Boreaal	9.000 – 7.500
		Preboreaal	9.000 – 10.000
			2,3 mlj – 10.000
			75.000 – 10.000
		Late Dryas	11.000 – 10.000
	Allerød	12.000 – 11.000	
	Bolling	13.000 – 12.000	
	Eemien	100.000 – 75.000	
Saalien	250.000 – 100.000		

Bijlage 7: Toetsingslijst onderzoeksrapporten**1. EINDOORDEEL - ADVIES****Onderwerp**

Archeologie, Valkenswaard, Valkenswaard, Kloosterpark, 19 april 2007.

Gemeente

Valkenswaard

Plan**Advies/Beoordeling**

Wij zullen dit rapport niet in behandeling nemen, aangezien het archeologisch onderzoek niet uitgevoerd is conform het opgestelde en goedgekeurde PvE.

Het is niet mogelijk een selectiebesluit op te stellen naar aanleiding van de rapportage.

2.ALGEMENE OPMERKINGEN**Detailopmerkingen:****3. ADMINISTRatieve GEGEVENS**

Titel	Bilan. Rapport 2007. Valkenswaard (NB)-Kloosterpark. Proefsleuvenonderzoek. Definitief concept.
Auteur	M. Mostert
Code / Kenmerk	

Gemeente	Valkenswaard
Plaats	Valkenswaard
Toponiem	Kloosterpark

Type + fase onderzoek	IVO-waardering
Onderzoekskader RO	
Grootte plangebied	1 ha
Grootte onderzoeksgebied	1 ha
Onderzoekperiode	11 en 12 september 2006
Opdrachtgever	Croonen Adviseurs
Opdrachtnemer	Bilan

Toetsers	Monique Barwasser	
Datum ontvangst		
Datum toetsing	19 april 2007	
Datum goedkeuring	-	
Aanbeveling uitvoerder	Een archeologische begeleiding in het reeds onderzochte gedeelte van het plangebied en het terrein ten noorden hiervan. In het zuidelijk deel van het plangebied een proefsleuvenonderzoek uitvoeren.	
Advies provincie	Geen instemming met het rapport en geen instemming met het door het onderzoeksbureau uitgebrachte advies.	

Verwachte periodes en/of complexen	-
------------------------------------	---

4. BUREAUONDERZOEK / VERKENNEND ONDERZOEK

VRAAG	JA	NEE	TOELICHTING
1. Is het bureauonderzoek uitgevoerd conform het KNA-protocol?			In het rapport staat een korte samenvatting van de resultaten van het eerder uitgevoerde archeologisch vooronderzoek..
2. Is het (voor)onderzoek afdoende weergegeven?			

3. Is het vereiste kaartmateriaal aanwezig? 1. topkaart met begrenzing plan/onderzoeksgebied 2. historische kaart 3. kaart archeologische waarden (IKAW/AMK/ waarnemingen en onderzoeksmeldingen)			
4. Is navraag gedaan bij lokale amateurs en/of heemkundeverenigingen?			
5. Zijn de resultaten van het onderzoek op een expliciete en logische wijze gepresenteerd en verwerkt?			
6. Is een gespecificeerd verwachtingsmodel opgesteld?			
7. Is een gespecificeerd verwachtingsmodel in voldoende mate onderbouwd?			

5. VELDONDERZOEK BORINGEN / OPPERVLAKTE KARTERING

VRAAG	JA	NEE	TOELICHTING
8. Bevat het rapport een beschrijving wat de voorgenomen ontwikkelingen zijn, de verstoringsdiepte is en in welke fase het plan zich bevindt?			
9. Bevat het rapport een overzichtskaart – met landelijke coördinaten - met begrenzingen van het plangebied?			
10. Bevat het rapport een overzichtskaart met locatie van de boringen, waarop de boringen met vondsten en de vondsten van de veldkartering, herkenbaar staan aangegeven?			
11. Bevat het rapport een overzichtskaart met percelen met een goede vondstzichtbaarheid en het gebied waar de oppervlakte kartering heeft plaatsgevonden?			
12. Is de onderzoeksmethode afgestemd op het gespecificeerde verwachtingsmodel?			

13. Zijn aanwezig: 1. volledige boorstaten? 2. beschrijving van archeologische indicatoren? 3. definitie van verstoringen? 4. vondstdiepte indicatoren?			

6. VELDONDERONDERZOEK PROEFSLEUVEN

VRAAG	JA	NEE	TOELICHTING
14. Bevat het rapport een beschrijving wat de voorgenomen ontwikkelingen zijn, de verstoringsdiepte en in welke fase het plan zich bevindt?	+/-		De verstoringsdiepte (bestaand en toekomstig) wordt niet gegeven. De fase waarin het plan zich bevindt wordt niet genoemd.
15. Bevat het rapport een overzichtskaart – met landelijke coördinaten - met begrenzingen van het plangebied?	x		
16. Worden de volgende vragen beantwoord: 1. wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters? 2. wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij? 3. uit welke periode dateren de sporen? 4. wat is de relatie met de omgeving?			Het onderzoek is niet uitgevoerd conform het PvE. Een groot deel van het plangebied is niet onderzocht. Deze vragen kunnen in dit stadium niet beantwoord worden.
17. Bevat het rapport een overzichtskaart - met landelijke coördinaten - met locatie van de proefsleuven, waarop de hoofdstructuren van de archeologische sites herkenbaar staan aangegeven?			
18. Bevat het rapport de vlaktekeningen van de proefsleuven - met landelijke coördinaten – waarop de grondsporen (uitgesplitst naar periode) herkenbaar staan afgebeeld inclusief hun nummer?			De uitgevoerde proefsleuven zijn weergegeven. Ook de opgenomen profielen zijn gedocumenteerd.

19. Bevat het rapport een vondstenlijst waarin per archeologisch artefact (AF) staat aangegeven 1) het spoor waarin het AF is aangetroffen, 2) de conserveringstoestand van het AF (verbrand, vorstschade, geërodeerd, etc.), 3) de determinatie, 4) de datering van het AF en 5) een beschrijving van het AF (lengte/breedte/hoogte, baksel/materiaal, versiering, bewerkingsporen, etc.)?			
20. Zijn de metaalklumpen of klumpen van metaaloxide die in een archeologisch context zijn gevonden geröntgend ter screening van de inhoud?			
21. Bevat het rapport een sporenlijst waarin staat aangegeven 1) het soort spoor, 2) de (conserverings-)toestand van het spoor, 3) de datering van spoor en 4) en welke vondstnummers er in aanwezig zijn?			

7. ADVIES EN/OF WAARDERING

VRAAG	JA	NEE	TOELICHTING
22. Bevat het rapport een advies en/of aanbevelingen?			Het proefsleuvenonderzoek is niet uitgevoerd conform het PvE. Het onderzoeksbureau Bilan geeft onder waardering (p.20/21) aan dat het niet mogelijk is, omdat een klein deel van het plangebied onderzocht is.
23. Is het advies voldoende onderbouwd?			Het was niet mogelijk de KNA tabel in te vullen en tot een waardering te komen.
24. Bevat het rapport vindplaatsbeschrijvingen met daarin in ieder geval de volgende thema's: de omvang en ligging, de datering, de vondstomstandigheden, de aard van de vondsten, de conservering en de diepteligging?			
25. Bevat het rapport een waardering per vindplaats?			
26. Bevat het rapport een kaart van het plangebied waarop staat aangegeven 1) het areaal van de vindplaatsen, 2) het areaal van de verstoorte profielen, en 3) het areaal welke in het plangebied niet onderzocht kon worden.			

27. Bevat het rapport een nieuw/bijgesteld verwachtingsmodel.			
28. Is de waardering of het nieuwe verwachtingsmodel voldoende onderbouwd?			

8. DEPONERING

29. Is de tijdelijke en definitieve bewaarplaats van vondsten en documentatie genoemd?			
30. Is er sprake van specifieke conservering van vondstmateriaal? Zo ja welke?			